

Miljø- og
Fødevareministeriet

Vandløbsrestaurering

Vejledning om tilskud til kommunale projekter
vedrørende vandløbsrestaurering under
Vandområdeplanerne 2015-2021
August 2016

Kolofon

Vandløbsrestaurerings-ordningen

Vejledning om tilskud til kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering under Vandområdeplanerne 2015-2021- August 2016.

Denne vejledning er udarbejdet af Miljø- og Fødevareministeriet – NaturErhvervstyrelsen - i 2016. Bidrag er modtaget fra Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning

Foto: Tina Juul

© Miljø- og Fødevareministeriet

Miljø- og Fødevareministeriet NaturErhvervstyrelsen

Nyropsgade 30

1780 København V

Tlf.: 33 95 80 00

mail@naturerhverv.dk

www.naturerhverv.dk

Indhold

1.	Indledning	6
2.	Ordningsens formål	6
3.	Administration af ordningen	7
4.	Afsatte midler	7
5.	Ansøgningsfrist	7
6.	Hvordan søger du om tilskud	7
7.	Hvem kan søge om tilskud	8
8.	Tilskuddets størrelse og projektets finansiering	9
9.	Hvilke projekter og aktiviteter giver vi tilskud til	10
10.	Vandløbsforekomster	17
11.	Afgørelse om tilsagn om tilskud eller afslag, herunder prioritering	21
12.	Hvilke udgifter kan du få tilskud til	22
13.	Særligt om løn til personale	23
14.	Hvilke udgifter kan du ikke få tilskud til	26
15.	Udgifternes rimelighed	28
16.	Udbudsregler	30
17.	Betingelser for tilsagn om tilskud	33

18.	Særligt om opretholdelse af projektet og opbevaring af dokumenter	34
19.	Igangsætningstilladelse	35
20.	Besked om afgørelse om tilsagn	35
21.	Projektperioden	35
22.	Klageadgang	36
23.	Ændring af projektet	36
24.	Overdragelse af tilsagn	38
25.	Afslutning af projekt	39
26.	Udbetaling af tilskud	39
27.	Sagsbehandlingstid	40
28.	Evaluering efter projektets afslutning	40
29.	Projektet opgives	41
30.	Kontrol på stedet	41
31.	Bortfald af tilsagn og tilbagebetaling eller nedsættelse af tilskud	41
32.	Straffebestemmelser og svig	43
33.	Force majeure	44
34.	NaturErhvervstyrelsens brug af data	45
35.	Lovgrundlag	45
36.	Yderligere oplysninger	47

37. Bilag 148

1. Indledning

Denne vejledning skal du bruge, når du ønsker at søge om tilsagn om tilskud til **kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering under Vandområdeplanerne 2015-2021**. Her finder du oplysninger om tilskudsordningens formål, hvem der kan søge, hvad du kan søge til, hvordan du gør, og om de forskellige betingelser der skal opfyldes for at få tilskud.

Der findes desuden en vejledning om udbetaling af tilskud under ordningen, som du skal bruge, når du skal søge om at få udbetalt tilskud, som du har fået tilsagn til. Det er en god idé også at læse udbetalingsvejledningen, når du søger om tilsagn om tilskud.

Alle vejledninger vedr. tilsagn og udbetaling findes på NaturErhvervstyrelsens hjemmeside www.naturerhverv.dk i [Tilskudsguide](#) under Vandløbsrestaurering.

Denne vejledning findes også på retsinformation.dk

2. Ordningens formål

Vandløbsrestaureringsordningen er en del af det danske Hav- og Fiskeriudviklingsprogram 2014-2020. Hav- og Fiskeriudviklingsprogrammet har til formål at medvirke til at indfri EU2020-målene om en smart, inkluderende og bæredygtig vækst. Dette sker gennem fremme af en fiskeripolitik, der balancerer hensyn til miljø, natur og behov for vækst og beskæftigelse i fiskeri og akvakultur.

Formålet med tilskud til kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering er gennem forbedring af de fysiske forhold i vandløb at bidrage til genopretning af gydepladser og passager for fisk, at forbedre forholdene for den akvatiske flora og fauna i øvrigt og omkostningseffektivt at sikre det fastlagte miljømål i konkrete vandløbsforekomster.

Genopretning foregår ved at restaurere vandløbsstrækninger (fremover kaldet vandløbsforekomster) ved brug af mindre strækningbaserede restaurering fx udlægning af groft materiale, eller større strækningbaserede restaureringer fx genslyngning m.m. Derudover foregår genopretning ved gennemførelse af punktbaserede restaureringer som fjernelse af spærringer, der forhindrer fisk og anden akvatisk faunas vandring og spredning i vandløbene eller ved etablering af sandfang og okkeranlæg, der forbedrer miljøtilstanden på nedstrøms strækninger.

Du skal allerede på ansøgningstidspunktet sandsynliggøre, at projektet vil være med til at understøtte formålet med tilskudsordningen.

3. Administration af ordningen

NaturErhvervstyrelsen administrerer ordningen og træffer afgørelse om tildeling af tilskud.

NaturErhvervstyrelsen modtager ansøgninger om tilsagn om tilskud på kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering. Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) indstiller og prioriterer projekterne. NaturErhvervstyrelsen træffer afgørelse om tildeling af tilskud efter indstilling og prioritering fra Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning.

Ansøgning om tilsagn om tilskud, projektændringer og udbetalinger efter denne ordning skal ske via Miljø- og Fødevareministeriets Tast selv-service. Link til Tast selv-service finder du på vores hjemmeside naturerhverv.dk i [Tilskudsguide](#) under ordningen vandløbsrestaurering. Her finder du også links til vejledning i brug af Tast selv-service.

4. Afsatte midler

Til ansøgningsrunden er der afsat i alt 44 mio. kr.

Der kan gives 100% i tilskud af de tilskudsberettigede udgifter.

5. Ansøgningsfrist

Vi kan modtage din ansøgning fra den 1. august 2016.

Din ansøgning skal være modtaget i NaturErhvervstyrelsen senest den 20. september 2016 kl. 23:59.

Hvis vi modtager din ansøgning efter ansøgningsfristen, vil den ikke blive behandlet, og den vil ikke blive overført til næste ansøgningsrunde.

6. Hvordan søger du om tilskud

Du skal sende din ansøgning om tilsagn om tilskud via Miljø- og Fødevareministeriets Tast selv-service. Husk at vedhæfte det supplerende skema vedr. pkt. D og E i bilagsfanen. Det supplerende skema vedr. ansøgningskemaet pkt. D og E finder du under [tilskudsguiden](#) for Vandløbsrestaurering.

Link til Tast selv-service og ansøgningskema finder du her: tastselv.fvm.dk. Her finder du også links til vejledning i brug af Tast selv-service.

Det fremgår af det elektroniske ansøgningskema, hvilke oplysninger og dokumenter der skal vedlægges ansøgningen.

Din ansøgning skal indeholde:

- Ansøgningskema inkl. supplerende ansøgningskema vedr. pkt. D og E.

- Aktivitetsbeskrivelse for dine ansattes arbejde i projektet.
- Aktivitetsbeskrivelse for konsulenten i projektet.
- To direkte sammenlignelige tilbud fra leverandører vedrørende alle udgifter over 50.000 kr. for forundersøgelserprojekter.
- To direkte sammenlignelige tilbud fra leverandører vedrørende alle udgifter over 50.000 kr. for etableringsprojekter, hvis tilbuddene er indhentet på tidspunktet for ansøgning.
- Indtegning af projektområdet i IMK (Internet Markkort).
- Oplysning om hvorvidt dit projekt eller dele heraf er omfattet af udbudsloven eller tilbudsloven (se afsnit 16. *Udbudsregler*)
- Ved etableringsansøgninger skal en forundersøgelserrapport vedlægges ansøgningen, hvis der foreligger en forundersøgelserrapport.
- Eventuelle medarbejder kontrakter.

Det er vigtigt, at dit ansøgningsskema er fyldestgørende, og at du har sendt alle relevante bilag med. Hvis ansøgningsskemaet er mangelfuldt, fx hvis du ikke har beskrevet projektet tilstrækkeligt fyldestgørende - eller ikke har indhentet to tilbud på udgifter alle over 50.000 kr., kan det betyde, at du får et afslag eller nedsat tilskudsbeløb.

Indtegning af projektområdet i Internet Markkort (IMK)

Projektområdet skal i forbindelse med ansøgningen indtegnes i IMK, hvor du kan bruge laget Vandløbsforekomst,VP2 til at indtegne dit projekt. Du finder vejledning til indtegning i IMK på [tilskudsguiden](#) under vandløbsrestaurering.

Nødvendige tilladelser fra offentlige myndigheder.

Hvis du har opnået tilladelse fra offentlige myndigheder på tidspunktet for ansøgning om tilsagn om tilskud, kan de vedlægges ansøgning. Hvis tilladelserne ikke er opnået på det tidspunkt, hvor du søger om tilsagn om tilskud, kan de eftersendes og skal seneste indsendes ved ansøgning om udbetaling.

Kvittering for modtagelse af ansøgning

Vi kvitterer med kvitteringsbrev for at have modtaget din ansøgning. Når du sender din ansøgning via Tast selv-service, bliver kvitteringsbrevet sendt automatisk efter, at du har sendt din ansøgning.

7. Hvem kan søge om tilskud

Tilsagn om tilskud kan gives til følgende:

- Kommuner

I de tilfælde, hvor et projekt omfatter vandløbsrestaurering i flere kommuner, vælges én kommune som projektansvarlig og ansøger. Denne kommune vil blive tilsagnshaver og skal opfylde forpligtelserne i tilsagnet.

Frivillighed

Med hensyn til Kommunernes forpligtelse til at gennemføre restaureringerne i Vandområdeplanen 2015-2021 henvises til Styrelsen for Vand- og Naturforvaltnings hjemmeside: [Kommuners forpligtelse](#)

Tilsagnshaver

Tilsagnshaver er den, der:

- Søger om tilsagn om tilskud,
- Modtager tilsagnet,

- Er ansvarlig for, at projektet gennemføres,
- Afholder udgifterne i projektet, dvs. modtager fakturaer fra leverandører,
- Betaler udgifterne i projektet,
- Søger om udbetaling af tilskud
- Modtager tilskuddet og
- Sørger for at opretholde projektet.

8. Tilskuddets størrelse og projektets finansiering

Det samlede, offentlige tilskud kan udgøre 100 pct. af de samlede, tilskudsberettigede udgifter til projektet.

NaturErhvervstyrelsen kan give tilsagn om tilskud på 100 pct. af de samlede, tilskudsberettigede udgifter i projektet.

NaturErhvervstyrelsens tilskud til projekterne finansieres delvist af EU (24 pct.) via Den Europæiske Hav- og Fiskerifond, og delvist af nationale midler fra Miljø- og Fødevarerministeriet (76 pct.).

Eksempler på beregning af tilskud:

I tilsagnet har vi godkendt de tilskudsberettigede udgifter til 400.000 kr., og du har fået tilsagn om tilskud på max. 400.000 kr.

- Det viser sig, at projektet bliver **billigere** end forventet på tilsagnstidspunktet, idet de godkendte tilskudsberettigede udgifter på udbetalingstidspunktet er 396.000 kr. Du får udbetalt 396.000 kr., da vi kun kan give tilskud til faktiske udgifter og maksimalt tilsagnsbeløbet.
- Det viser sig, at projektet bliver **dyrere** end forventet på tilsagnstidspunktet. Fx koster projektet 404.000 kr. Du får udbetalt 400.000 kr. Tilskuddet kan ikke forhøjes, selv om projektet bliver dyrere.

Udbetalingen på det maksimale tilsagnsbeløb forudsætter, at vi kan godkende udgifterne som tilskudsberettigede, og at betingelserne for tilsagn er opfyldt.

Det er vigtigt, at du redegør for hele projektets finansiering i ansøgningen. Den samlede finansiering af et projekt må ikke overstige projektets samlede udgifter.

Anden offentlig, national medfinansiering

For nogle ordninger under Hav og Fiskeriudviklingsprogrammet gælder, at projekter kan medfinansieres med andre offentlige, nationale midler, fx midler fra en kommune, en region, en offentlig fond eller tilskud i form af garanti, kaution eller lignende. Dette er ikke muligt under denne ordning.

Andre EU-tilskud

Du kan ikke få tilskud til udgifter, som du får EU-tilskud til under en anden ordning eller på anden måde.

9. Hvilke projekter og aktiviteter giver vi tilskud til

Projekttyper

Vi kan give tilsagn om tilskud til:

- Forundersøgelse af vandløbsrestaureringsprojekter
- Etablering af vandløbsrestaureringsprojekter

Du kan vælge om detailundersøgelsen skal ligge i forundersøgelsesprojektet eller i etableringsprojektet. Læs nærmere herom under *Detailprojektering* i dette afsnit.

Der kan kun ydes tilskud til vandløbsrestaureringsprojekter under vandområdeplanerne 2015-2021, der opfylder bestemmelserne i Miljø- og Fødevarerministeriets gældende bekendtgørelse nr. 1023 af 29/06/2016 om kriterier for vurdering af kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering (kriteriebekendtgørelsen).

Det er muligt at kombinere flere restaureringstyper, også med VP1 indsatser, inden for en vandløbsforekomst, de må blot ikke have et geografisk overlap.

Projekter

Et vandløbsrestaureringsprojekt består af en vandløbsforekomst med et antal strækningbaserede og/eller punktbaserede restaureringer¹. En ansøgning om tilskud til forundersøgelse eller etablering af et vandløbsrestaureringsprojekt skal indeholde alle restaureringer *inden for en vandløbsforekomst*, og evt. punktbaserede restaureringer som okkerrensingsanlæg eller sandfang. Punktbaserede restaureringer, der har til formål at forbedre forholdene inden for vandløbsforekomsten, kan ligge *uden for vandløbsforekomsten*.

De strækningbaserede- og punktbaserede restaureringer inddeles i følgende grupper og typer:

Mindre strækningbaserede restaureringer:

- a) Udlægning af groft materiale.
- b) Udlægning af groft materiale og træplantning.
- c) Udskiftning af bundmateriale.
- d) Hævning af vandløbsbund uden genslyngning.
- e) Etablering af træer langs vandløb.

Større strækningbaserede restaureringer:

- a) Genslyngning.
- b) Åbning af rørlagte strækninger med hævning af bund og udlægning af groft materiale eller åbning af rørlagte strækninger med hævning af bund og genslyngning.
- c) Åbning af rørlagte strækninger uden hverken genslyngning eller hævning af bund, men med udlægning af groft materiale.

Punktbaserede restaureringer:

- a) Fjernelse af fysiske spærringer.
- b) Sandfang.
- c) Okkerrensingsanlæg.

¹ Restaureringerne er vedtaget i bekendtgørelse nr. 794 af 24/06/2016 om indsatsprogrammer med hjemmel i § 7, stk. 1 og § 19, stk. 1 i lov om vandplanlægning (Vandområdeplaner 2015-2021).

Se i øvrigt en kort oversigt med supplerende bemærkninger til restaureringstyperne på vores hjemmeside i [Tilskudsquiden](#) under Vandløbsrestaurering og på Styrelsen for Vand- og Naturforvaltningens hjemmeside.

Videreførte Vandplan1 (VP1) indsatser

Der er videreført en række indsatser fra første vandplanperiode (VP1) til vandområdeplan 2015-2021 (VP2). Nogle af indsatserne er alene videreført af hensyn til at sikre den juridiske forpligtelse til at gennemføre dem. Det omfatter indsatser, som har fået tilsagn om tilskud til forundersøgelse eller etablering.

Alle indsatser, der er videreført fra VP1, er anført med et hævet 1 tal efter virkemidlet i bekendtgørelse om indsatsprogrammer, nr. 794 af 24/06/2016.

Første planperiode omfattede virkemidlerne *Udlægning af gydegrus og sten*, *Åbning af rørlagte vandløbsstrækninger* og *Fjernelse af fysiske spærringer*. I anden planperiode har *udlægning af gydegrus og sten* og *åbning af rørlagte vandløbsstrækninger* fået nye navne. Dette gælder dog ikke i forhold til de indsatser, som er videreført fra første planperiode. De har opretholdt deres navn. Der er dog tale om samme type indsatser, og der gælder de samme regler for disse indsatstyper i forbindelse med ansøgning om tilskud.

Udlægning af gydegrus og sten svarer til virkemidlet *Udlæg af groft materiale*

Åbning af rørlagte strækninger svarer til *Åbning af rørlagte vandløbsstrækninger uden hverken genslyngning eller hævning af bund, men med udlægning af groft materiale*.

Udskiftning af virkemidler

Det vil være muligt at udskifte de strækningsbaserede restaureringer eller punktbaserede restaureringer, der er angivet i vandområdeplanen for hver vandløbsforekomst.

De nærmere omstændigheder for hvordan en udskiftning sker, vil der blive informeret om særskilt på SVANAs hjemmeside: [svana.dk](#).

Kombination af restaureringer på samme fysiske lokalisation

Det er muligt at kombinere flere VP 2 restaureringer i vandløbsrestaureringsprojekterne. Dette ses i bilag 1, tabel 2.

Forundersøgelse af vandløbsrestaureringsprojekter

En forundersøgelse skal redegøre for, hvordan vandløbsrestaureringen forventes at kunne blive gennemført og om det vil leve op til kriterierne i kriteriebekendtgørelsens §4, §5 og §6, samt hvordan den forventes at kunne bidrage til ordningens formål. En forundersøgelse skal således beskrive alle de informationer, der er nødvendige, for at du kan ansøge om tilskud til etablering af projektet.

Ved ansøgning om gennemførelse skal du redegøre for, hvordan projektet lever op til kriterierne i kriteriebekendtgørelsen. Det er dog ikke et krav, at du udarbejder en forundersøgelse, inden du søger om etablering af det samme projekt. Hvis du har fået tilsagn om tilskud til et forundersøgelsesprojekt, kan du dog først søge om tilsagn til etablering af samme projekt, når forundersøgelsen er afsluttet og du har modtaget en udtalelse fra Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning om gennemført forundersøgelse.

Inden du påbegynder forundersøgelsen, bør du besigtige vandløbsforekomsten. Dette for at dit grundlag for at fastsætte prisen for forundersøgelsen bliver forbedret. Hvis en spærring eller rørlægning ikke kan registreres eller formodes at ligge et andet sted end angivet i MiljøGIS for vandområdeplanerne, kontaktes SVANA for bekræftelse af spærringens/rørlægningens placering inden projektet iværksættes/ansøges.

Forundersøgelsen skal angive hvilke vandløbsrestaureringer inden for en vandløbsforekomst, projektet har til formål at undersøge, med henvisning til ID nr. af vandløbsforekomsten, som findes i [MiljøGIS VP2](#), under temaet "VP2 – Vandområdernes afgrænsning og typologi" > "Vandområder, Vandløb" og "VP 2 – indsatsprogram", hvor der vælges alle relevante lag. En vejledning i fremsøgning af de relevante vandløbsforekomster, kan findes på SVANAs hjemmeside svana.dk.

Vurdering af forundersøgelsesansøgningen

Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning vurderer ansøgninger om tilskud til forundersøgelse efter følgende kriterier i kriteriebekendtgørelsen:

- Ansøgningen vedrører restaureringer i en vandløbsforekomst, der er omfattet af de statslige vandområdeplaner 2015-2021.
- Ansøgningen vedrører alle restaureringer inden for en vandløbsforekomst, og evt. okkerrensingsanlæg eller sandfang uden for vandløbsforekomsten. (Læs mere om vandløbsforekomster i afsnit 10. *Vandløbsforekomster*.) En vandløbsforekomst kan deles i to strækninger, hvis vandløbsforekomsten dækker en samlet vandløbsstrækning på mere end 10 km, eller hvis der inden for vandløbsforekomsten ligger en eller flere vandløbsrestaureringer, hvor en forundersøgelse eller en gennemførelse af et vandløbsrestaureringsprojekt allerede er iværksat.
- Forundersøgelsen er omkostningseffektiv, jf. de vejledende referenceværdier i bekendtgørelsen. Et ansøgt beløb til forundersøgelse pr. indsats på mere end 1,5 gange referenceværdien anses ikke for omkostningseffektivt (se mere under punktet *Omkostningseffektivitet og 'betydelig effekt'* i dette afsnit).
- Forundersøgelsen skal gøre det muligt at vurdere, om projektet vil opfylde kriterierne i kriteriebekendtgørelsens § 5.
- Ansøgningen om forundersøgelse skal indeholde en oversigt over, hvilke regler gennemførelse af projektet er omfattet af, og en vurdering af muligheden for at opnå de nødvendige myndighedstilladelser.

Forundersøgelsesrapport skal som minimum indeholde følgende:

- Budget for gennemførelse af det samlede vandløbsrestaureringsprojekt.
- Fastsættelse og vurdering af projektets referenceværdi og omkostningseffektivitet.
- En redegørelse for, hvilke vandløbsrestaureringer inden for en vandløbsforekomst projektet har til formål at gennemføre med reference til den vedtagne statslige vandområdeplan 2015-2021.
- En overordnet redegørelse for de anlægstekniske muligheder eller et detailprojekt, med beskrivelse af, hvordan projektet lever op til kriterierne, herunder:
 - Information om fremtidig bundsubstratets sammensætning (både størrelsesmæssigt og sammensætning af budsubstrat herunder blandingsforhold).
 - Brinkanlæg ved etablering af nye vandløbsstrækninger.
 - Faldet på nye vandløbsstrækninger.
 - Genslyngningens meanderlængde på nye vandløbsstrækninger.
 - Maksimalvandføringen og tilpasning af sandfang ved etablering af sandfang.
 - Middelvandføringen og tilpasning af dimensionerne til middelvandføring ved etablering af okkerrensingsanlæg i forhold til opholdstiden.
 - Vandføring i omløbsstryg (min. 50 pct. af middelmedianvandføringen ved etablering af omløbsstryg).
 - Vandløbsbundens kote i forhold til tidligere og i forhold til terræn.
 - Træers placering.

For alle kriterier gælder det, at du skal forklare, hvis projektet ikke lever op til kriterierne.

Forundersøgelsesrapporten skal endvidere indeholde:

- Konsekvenserne af en evt. etablering af vandløbsrestaureringsprojektet, herunder:

- Hvorledes projektet sikrer en forbedring af tilstanden i vandløbet i henhold til de konkrete miljømål, fastlagt i de statslige vandområdeplaner 2015-2021, herunder projektets konsekvenser for passage og/eller gyde- og opvækstforhold for fisk og/eller for anden akvatisk flora og fauna i vandløbet.
- En oversigt over, hvilke regler gennemførelsen af projektet er omfattet af, og en vurdering af muligheden for at opnå de nødvendige myndighedstilladelser.
- En oversigt over berørte lodsejere og deres holdning til projektet.
- Beskrivelse af evt. afværgeforanstaltninger.
- En oversigt over tekniske anlæg i projektområdet, og hvordan disse påvirkes.
- En beskrivelse af om vandløbet er omfattet af handleplaner for truede fiskearter eller om vandløbet ligger i et Natura 2000-område, hvor vandløbsfauna indgår i udpegningsgrundlaget.
- En beskrivelse af muligheden for at dambrugserhverv kan videreføres eller omlægges inden for projektområdet under hensyn til miljøpåvirkningen, hvis dambrug indgår i restaureringsprojektet.
- Et kort eller tegning der viser det projekterede fremtidige vandløbsforløb, hvis vandløbets lokalisation ændres.

Vedr. lodsejerinddragelse, så anmodes det om at denne sker så tidligt som muligt i processen, og at lodsejernes idéer og ønsker inddrages i det omfang, de er relevante i forbindelsen med gennemførelsen af restaureringen og en omkostningseffektiv realisering af formålene hermed.

Etablering af vandløbsrestaureringsprojekter

Tilskud til gennemførelse af vandløbsrestaurering kan kun omfatte projekter, der lever op til bestemmelserne i Miljø- og Fødevarerministeriets kriteriebekendtgørelse.

Ansøgning om etablering

Ved ansøgning om etablering skal du redegøre for, hvordan projektet vil leve op til kriterierne i kriteriebekendtgørelsen.

En ansøgning om etablering skal som minimum indeholde følgende:

- En redegørelse for, hvilke vandløbsrestaureringer inden for en vandløbsforekomst, projektet har til formål at gennemføre, med henvisning til ID nr. af vandløbsforekomsten, som findes i [MiljøGIS VP2](#), under temaet "VP2 – Vandområdernes afgrænsning og typologi" > "Vandområder, Vandløb" og "VP 2 – indsatsprogram", hvor der vælges alle relevante lag. En vejledning i fremsøgning af de relevante vandløbsforekomster, kan findes på SVANAs hjemmeside svana.dk.
- En beskrivelse af selve anlægsprojektet.
- En beskrivelse af, hvordan projektet sikrer en forbedring af tilstanden i vandløbet i henhold til det konkrete miljømål, fastlagt i de statslige vandområdeplaner 2015-2021, herunder:
 - Hvordan projektet vil medføre forbedret passage for vandrende fisk og/eller forbedrede opvækst- og gydeforhold for fisk og/eller forbedrede forhold for akvatisk flora og fauna i øvrigt.
 - Hvordan selve udførelsen af projektet underbygger den tilsigtede forbedring af forholdene i vandløbet. Ved udlægning af Groft materiale/sten- og gydegrus bør DTU-Aquas vejledning "Sådan laver man en gydebanke rigtigt" generelt følges, Størrelsen og mængden af sten skal tilpasse de naturgivne betingelser.
- Ved anlæg af nye vandløbsstrækninger i forbindelse med fjernelse af spærringer eller genåbning af rørlagte strækninger beskrives fald og anlæg, samt om vandområdeplanernes kriterier til sikring af kontinuitet og om faunapassageudvalgets anbefalinger generelt er fulgt.
- Budget for etablering af projektet. Hvis prisen overstiger 1,5 x referenceværdien, anses gennemførelsen af indsatsen ikke at være omkostningseffektiv. (Se også punktet *Omkostningseffektivitet og 'betydelig effekt'*).
- En oversigt over berørte lodsejere og deres holdning til projektet.

- Beskrivelse af evt. afværgeforanstaltninger.
- En oversigt over tekniske anlæg i projektområdet, og hvordan disse påvirkes.
- En beskrivelse af om vandløbet er omfattet af handleplaner for truede fiskearter eller om vandløbet ligger i et Natura 2000-område, hvor vandløbsfauna indgår i udpegningsgrundlaget.
- Hvis dambrug indgår i restaureringsprojektet, skal muligheden for at dambrugserhverv kan videreføres eller omlægges inden for projektområdet under hensyn til miljøpåvirkningen, beskrives.

Hvis der er meddelt tilsagn om tilskud til forundersøgelse, skal forundersøgelsesrapporten vedlægges ansøgning om etablering.

Vurdering af etableringsansøgningen

Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning vurderer ansøgninger om tilskud til etablering efter følgende kriterier i kriteriebekendtgørelsen:

1. Projektet vedrører vandløbsrestaureringer inden for en vandløbsforekomst, fastlagt i regler om indsatsprogrammer² og vandområdeplanerne 2015-2021.
2. Projektet er omkostningseffektivt se også punktet *Omkostningseffektivitet og 'betydelig effekt'*. Et ansøgt beløb på mere end 1,5 gange referenceværdien for vandløbsforekomsten anses ikke for omkostningseffektivt, jf. dog afsnittet nedenfor.
3. Ved udlægning af groft materiale og udskiftning af bundmateriale skal materialet bestå af naturligt bundsubstrat som grus, gydegrus, sten og dødt ved.
4. Ved hævnning af vandløbsbunden uden genslyngning skal vandløbsbunden hæves, således at vandløbet ligger tættere på terræn.
5. Ved åbning af rørlagte strækninger med hævnning af bund og med genslyngning eller åbning af rørlagte strækninger med hævnning af bund og med udlæg af groft materiale må brinkanlæg ikke være stejlere end 1:1,5. Faldet på strækningen skal være mindst 1 ‰ og højst 10 ‰.
6. Ved åbning af rørlagte strækninger uden hverken hævnning af bund eller genslyngning, men med udlægning af groft materiale, må brinkanlæg ikke være stejlere end 1:1,5. Faldet på strækningen skal være mindst 1 ‰ og højst 10 ‰.
7. Ved etablering af træer langs vandløb skal træerne plantes under kronkanten på brinken. Træerne skal være hjemmehørende løvfældende arter, og de skal plantes i grupper.
8. Ved genslyngning skal vandløbet genslynges med en meanderlængde på mellem 10 og 14 gange vandløbets bundbredde. Faldet på vandløbet skal være mindst 1 ‰ og højst 10 ‰, og brinkanlæg må ikke være stejlere end 1:1,5.
9. Ved fjernelse af fysiske spærringer må faldet ikke overstige 10 ‰ og brinkanlæg må ikke være stejlere end 1:1,5. Ved etablering af omløbsstryg, dimensioneres stryget således, at der opretholdes mindst 50 % af medianminimumsvandføringen i stryget samtidig med, at der ikke må fjernes mere end 50 % af medianminimumsvandføringen fra stryget.
10. Ved etablering af sandfang skal størrelsen af sandfanget være tilpasset maksimalvandføringen i vandløbet.
11. Ved etablering af okkerrensingsanlæg skal anlægget dimensioneres således, at opholdstiden vil være mindst 10 timer ved middelvandføring.

Det skal bemærkes, at kriteriet nr. 9 ikke ændrer gældende lovbestemmelser, herunder vandforsyningsloven. Kriteriet gælder alene for tilskudsadministrationen og kan ikke lægges til grund ved administration af anden lovgivning.

² Bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter nr.794 af 24/06/2016 § 19, stk. 1, i lov om vandplanlægning

Kriterierne nr. 5, 6, 8 og 9, 1. pkt. kan fraviges under henvisning til konkrete naturmæssige, landskabelige, bygningsmæssige eller kulturhistoriske forhold samt væsentlig infrastruktur.

Tabel 1 under afsnit 37. Bilag 1, viser også hvilke kriterier de forskellige restaureringer skal leve op til.

Detailprojektering

Det er muligt at søge om tilskud til detailprojektering, og du kan vælge om detailprojektet skal være indeholdt i forundersøgelsen eller etableringsprojektet.

Detailprojekt i forundersøgelsesprojektet

Der er to sæt referenceværdier til vandløbsrestaureringsprojekter, opdelt efter om der ansøges om tilskud til forundersøgelse med eller uden detailprojektering.

Vælger du at ligge detailprojektet i forbindelse med forundersøgelsen, er det et krav, at du foretager en vurdering af, om et evt. etableringsprojekt vil kunne etableres omkostningseffektivt og leve op til kriterierne i kriteriebekendtgørelsen. Du skal foretage denne vurdering efter selve forundersøgelsesdelen og inden udførelse af detailprojekteringen. Vurderingen skal være skriftlig og indgå i den forundersøgelsesrapport, der senere indsendes.

Hvis forundersøgelsen viser, at det foreslåede projekt ikke er omkostningseffektivt vil detailprojektet ikke være støtteberettiget. Du kan evt. foreslå et alternativt projekt end det beskrevne i forundersøgelsesrapporten, og dermed vil det være muligt at forsætte med detailprojektering, hvis du vurderer at et andet og billigere projekt vil leve op til kriteriebekendtgørelsen.

Vælger du således at lade detailprojektet indgå i forundersøgelsen, kan du med fordel opdele forundersøgelsen i to faser:

Fase 1: Hvis forundersøgelsen i denne fase viser, at projektet er realiserbart og i øvrigt er omkostningseffektivt i forhold til kriteriebekendtgørelsens referenceværdi, så kan rådgiver efter aftale fortsætte med fase 2. I modsat fald stopper arbejdet med forundersøgelsen efter fase 1, og du kan søge udbetaling af tilskud til den del alene.

Fase 2: Detailprojektering, udbud og kontrahering med entreprenør. Herefter søges tilskud hjem til hele tilsagnsbeløbet.

Opdelingen i faser kan med fordel afspejles i dit udbudsmateriale og din kontrakt med rådgiver.

For både forundersøgelse med detailprojektering og forundersøgelse uden detailprojektering gælder det, at forundersøgelsen kan afsluttes inden endt forundersøgelse, hvis de indledende registreringer viser, at projektet ikke bør gennemføres; fx hvis en spærring ikke eksisterer.

Bemærk dog, at du ved anmodning om undtagelse for at gennemføre en restaurering, i alle tilfælde, skal kontakte Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning.

Detailprojekt i etableringsprojektet

Vælger du, at ligge detailprojektet i etableringen, skal du være opmærksom på, at den kun er støtteberettiget, hvis projektet gennemføres i sin helhed.

Omkostningseffektivitet og 'betydelig effekt'

Det er et kriterie for tilskud til vandløbsrestaureringsprojekter, at forundersøgelsen og etableringen er omkostningseffektiv. I kriteriebekendtgørelsen er der et bilag med vejledende referenceværdier. Dette bilag er udgangspunktet for Styrelsen for Vand- og Naturforvaltnings vurdering af alle ansøgninger.

Kriteriet med omkostningseffektivitet er indført for at sikre den bedste forvaltning af statslige tilskudsmidler og dermed størst mulig målopfyldelse pr. tilskudskrone.

I vandløbsrestaureringssammenhæng betyder størst mulig målopfyldelse, længst mulig strækning med målopfyldelse eller længst mulig opstrøms strækning, fordi det er biologisk relevant at vurdere prisen i forhold til den strækning, der åbnes op til.

Du skal være opmærksom på, at vurderingen af omkostningseffektivitet ikke er en vurdering af, om et projekt som sådan er korrekt budgetteret. Generelt vil et forholdsvis dyrt projekt, der åbner til en kort opstrøms strækning, dermed vurderes som værende ikke omkostningseffektivt. Denne generelle konsekvens er dermed også udtryk for, at der skal være proportionalitet mellem pris og effekt.

Et projekt anses som værende ikke omkostningseffektivt, hvis det ansøgte beløb overstiger strækningens referenceværdi med mere end 1,5 gange. Dette kan dog fraviges, hvis gennemførelsen af indsatsen 'vil have betydelig effekt i forhold til formålet med vandløbsindsatsen'. Dette beror på en konkret vurdering i den enkelte sag. Herunder om gennemførelsen af projektet, restaurerer eller skaber passage til en helt særlig vandløbsstrækning eller tilgodeser nogle helt særlige biologiske eller naturmæssige forhold.

Fravigelsesmulighederne er:

- 1) Det projekt, der forundersøges eller etableres, vedrører fjernelse af en spærring ved et dambrug, som nedlægges efter frivillig aftale mellem kommunen og dambruget og, hvor kommunen tidligere har fået tilsagn om tilskud efter en statslig tilskudsordning til opkøb af retten til opstemning af vandløbet.
- 2) En gennemførelse af det projekt der forundersøges eller etableres, vil have betydelig effekt i forhold til formålet med tilskudsordningen.

Alle projekter, der indstilles til tilsagn om tilskud, forventes at bidrage til opnåelse af de konkrete miljømål, der er fastlagt for indsatsen dvs. at projekternes gennemførelse forbedrer de fysiske forhold i eller i tilknytning til vandløbsforekomsten.

Når kommunen derfor skal vurdere om en indsats, hvor det ansøgte beløb er højere end 1,5 gange referenceværdien, har 'betydelig effekt', skal det derfor vurderes, om gennemførelsen af

projektet, restaurerer eller skaber passage til en helt særlig vandløbsstrækning eller tilgodeser nogle helt særlige biologiske eller naturmæssige forhold.

Vurdering af en 'helt særlig vandløbsstrækning' eller 'helt særlige forhold', vil følge på Styrelsen for Vand- og Naturforvaltnings hjemmeside.

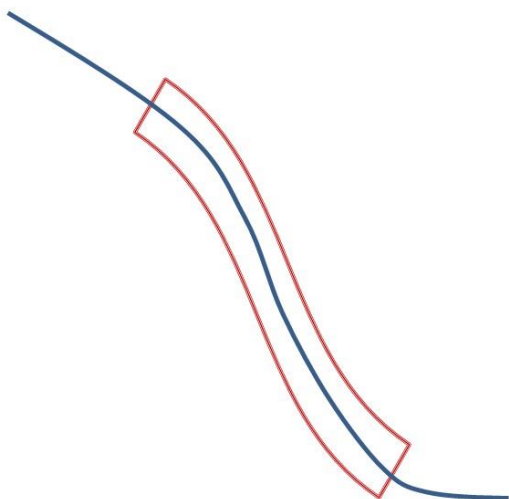
10. Vandløbsforekomster

Et vandløbsrestaureringsprojekt består af en vandløbsforekomst med et antal strækningsbaserede og/eller punktbaserede restaureringer. Hensigten er, at inkludere restaureringerne og tænke mere helhedsorienteret i stedet for indsatsmæssigt. I det følgende vil de forskellige ansøgningsmuligheder blive gennemgået lidt nærmere.

Vandløbsforekomst

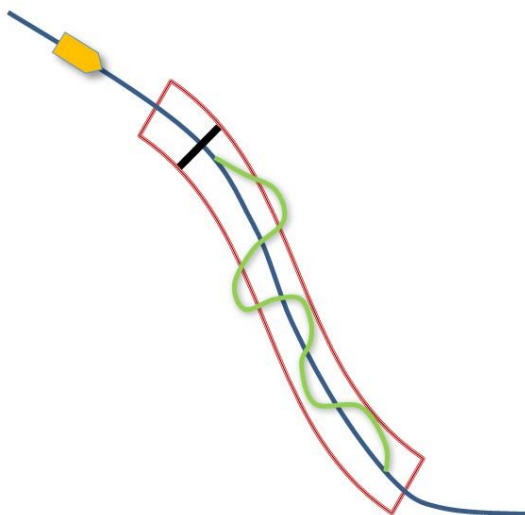
En vandløbsforekomst er en given strækning og længde på et vandløb. Vandløbsforekomsterne er udpegede og målsatte strækninger af vandløbene i vandområdeplanerne og er tildelt et ID nr.

En vandløbsforekomst kunne se sådan ud (fig. 1):

Figur 1: Et vandløb med vandløbsforekomst udpeget til vandløbsrestaurering vises i eksemplet med rød markering.

Inden for samtlige vandløbsforekomster er der en andel, der er udpeget til vandløbsrestaurering. Det er inden for disse vandløbsforekomster, at vandløbsrestaureringsprojekterne skal foregå, og hvor de strækningsbaserede og punktbaserede restaureringer skal anvendes. Nogle punktbaserede restaureringer (okkeranlæg og sandfang) kan dog ligge uden for en vandløbsforekomst (fig.2).

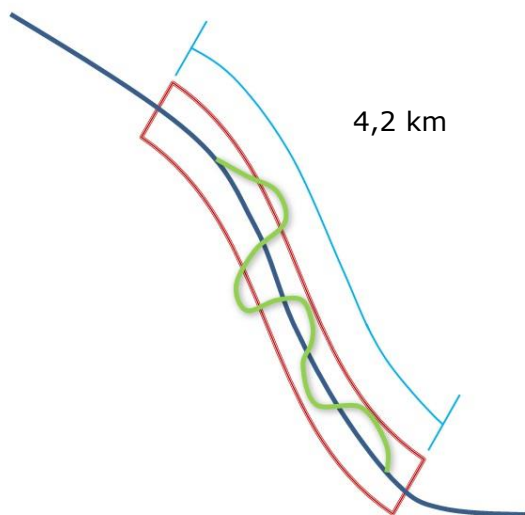
Figur 2: Vandløb med vandløbsforekomst. I eksemplet er der i vandområdeplanerne angivet, at der skal ske en genslyngning (grøn), fjernes en spærring (sort lodret streg) og etableres et okkeranlæg (gul) uden for selve vandløbsforekomsten.

De restaureringstyper, som i Vandområdeplanerne 2015-2021 er angivet på den enkelte vandløbsforekomst, skal ikke nødvendigvis gennemføres på hele vandløbsforekomstens længde. Det er op til kommunen at dosere restaureringstypen. Doseringen af den enkelte restaureringstype skal være tilstrækkeligt til, at det konkrete miljømål, fastsat i miljømålsloven bliver opfyldt. Restaureringstypen skal desuden være doseret omkostningseffektivt.

De forskellige restaureringstyper skal ikke nødvendigvis udføres på samme lokalitet, men der er mulighed for at kombinere visse restaureringstyper på samme lokalitet. Oversigt med kombinationsmuligheder findes i tabel 2 i afsnit 37. *Bilag 1.*

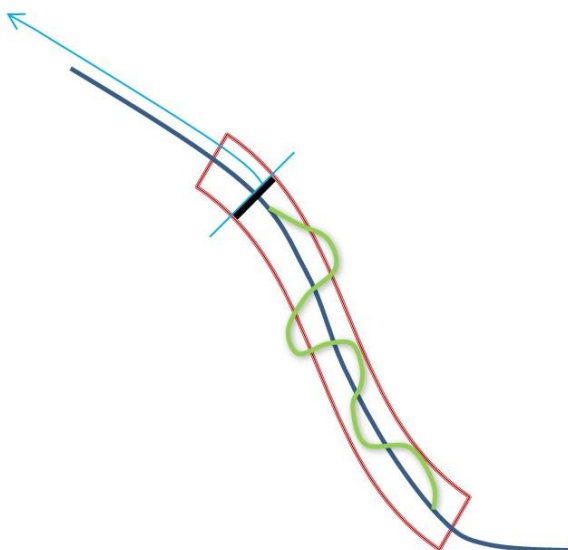
Hvordan udregnes vandløbsforekomstens referenceværdi for et vandløbsrestaureringsprojekt?

Vandløbsforekomstens stræknings referenceværdi, udregnes ved at gange længden af hele vandløbsforekomstens strækning med de fastsatte referenceværdier, som fremgår af i bilag 1 i kriteriebekendtgørelsen.

Figur 3: Vandløbsforekomst med længdeangivelse, som ganges med referenceværdien for at fastsætte projektets samlede omkostningseffektivitet.

Og hvis der findes punktbaserede restaureringer i tilknytning til vandløbsforekomsten, bliver referenceværdien hertil lagt oven i referenceværdien for restaureringstyperne inden for vandløbsforekomsten (fig. 4).

Figur 4: Vandløbsforekomst indeholdende 2 restaureringstyper, nemlig Genslyngning (større strækningsbaseret restaurering) og Fjernelse af fysisk spærring (punktbaseret restaurering). Referenceværdien for spærringen udregnes på baggrund af den opstrøms strækning.

Eksempel på fastsættelse af vandløbsforekomstens/strækningens referenceværdi inklusiv punktbaserede restaureringer:

Forudsætninger

- Der ansøges om tilskud til etablering inkl. detailprojektering.
- Vandløbsforekomsten er 4,2 km lang og ligger i et type 1 vandløb.
- Der findes 2 restaureringstyper i tilknytning til vandløbsforekomsten: Genslyngning (større strækningsbaserede restaureringer), og Fjernelse af fysisk spærring med en opstrømslængde på 6,7 km

De vejledende referenceværdier for restaureringstyperne fremgår af bilag 1 i kriteriebekendtgørelsen.

Genslyngningens referenceværdi findes ved at gange længden af vandløbsforekomsten (4,2 km) med referenceværdien for vandløbsrestaureringsgruppen *Større restaureringer* for type 1 vandløb, inkl. detailprojektering (49.500 kr./km)

Spærringens referenceværdi udregnes ved at gange den opstrøms længde (6,7 km) med referenceværdien for Fjernelse af fysiske spærringer (26.000 kr./km opstrøms strækning)

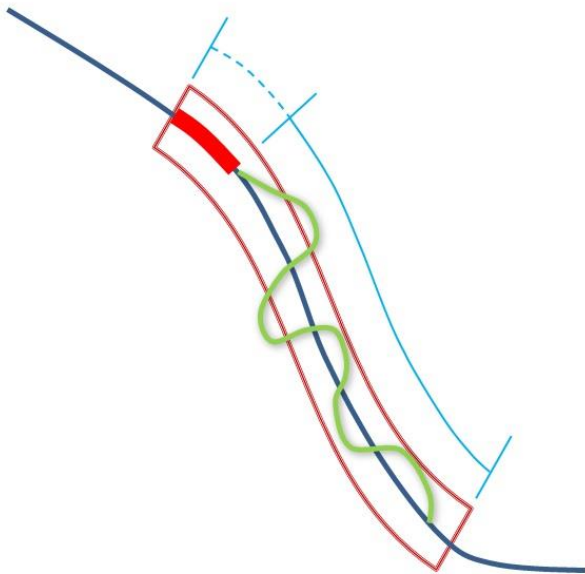
Disse to værdier lægges sammen til en samlet referenceværdi:

Projektets referenceværdi: $(4,2 \text{ km} \times 49.500 \text{ kr./km}) + (6,7 \text{ km} \times 26.000 \text{ kr./km}) = 382.100 \text{ kr.}$

Projektet vurderes som omkostningseffektivt, hvis det ansøgte beløb er under $382.100 \text{ kr.} \times 1,5 = 573.150 \text{ kr.}$

Hvad, hvis der tidligere er opnået tilsagn til en VP 1 indsats i vandløbsforekomsten?

Det kan i nogle tilfælde være muligt, at et allerede etableret vandløbsrestaureringsprojekt fra den tidligere VP1-periode er beliggende inden for vandløbsforekomsten. Da der ikke kan opnås tilskud til de samme projekter to gange, skal du i ansøgningen oplyse, hvor lang den strækning er, som tidligere har opnået tilsagn. Denne længde vil blive fratrukket vandløbsforekomstens længde og referenceværdien vil blive udregnet på baggrund af den tilbageværende strækning (fig. 5).

Figur 5: Vandløbsforekomst, hvor der tidligere er gennemført en vandløbsrestaurering (fed rød markering).

Er der fx i en tidligere VP 1 indsats udlagt gydegrus i tempier ud over en længere strækning, er det stadig den samlede længde af restaureringen, der skal fratrækkes vandløbsforekomstens strækning.

En vandløbsforekomst kan deles i to strækninger, hvis vandløbsforekomsten dækker en samlet vandløbsstrækning på mere end 10 km, eller hvis der inden for vandløbsforekomsten ligger en eller flere vandløbsrestaureringer, hvor en forundersøgelse eller en gennemførelse af et vandløbsrestaureringsprojekt allerede er iværksat.

11. Afgørelse om tilsagn om tilskud eller afslag, herunder prioritering

Afslag og delvist afslag

Vi træffer afgørelsen om tilsagn eller afslag på ansøgning om tilsagn om tilskud på grundlag af indstilling fra Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning.

Derudover kan vi give afslag eller delvist afslag til et projekt, hvis vi vurderer, at:

- ansøgningen ikke er tilstrækkeligt oplyst,
- effekten af projektet ikke bidrager til opfyldelse af formålet med ordningen,
- effekten af det ansøgte projekt eller investering ikke er tilstrækkelig set i forhold til projektets samlede udgifter,
- projektet er ikke tilskudsberettiget,
- projektet ikke er indstillet til tilsagn af Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning,
- du har givet urigtige eller vildledende oplysninger eller har fortiet oplysninger af betydning for sagens afgørelse,
- udgifterne ikke er tilskudsberettigede, eller
- de anslåede udgifter ikke er rimelige.

Prioritering af projekter og pointsystem

Vi skal udvælge de projekter, der giver størst effekt, uanset at der ikke er søgt om flere penge, end der er afsat til ordningen.

Ansøgninger om tilskud til forundersøgelse af kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering prioriteres efter bedste omkostningseffektivitet og forud for ansøgninger om etablering af kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering

Ansøgninger om tilskud til etablering af kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering prioriteres efter følgende prioriteringskriterier:

- 1) Omkostningseffektivitet.
- 2) Muligheden for, at dambrugserhverv kan videreføres eller omlægges inden for projektområdet under hensyn til miljøpåvirkningen.
- 3) Vandløb omfattet af nationale handleplaner for truede fiskearter, eller vandløb i Natura 2000-områder, hvor vandløbsfauna indgår i udpegningsgrundlaget.
- 4) Projektets virkning i forhold til forbedrede forhold for fiskebestandene i vandløbet, der medvirker til opnåelse af det konkrete miljømål, fastlagt i de vedtaget statslige vandområdeplaner 2015-2021.

Der gives point for hvert af de ovennævnte kriterier. Kriterie nr. 1, indgår i afvejningen med 40 %. Kriterierne i nr. 2-4, indgår i afvejningen med hver 20 %.

Såfremt flere ansøgninger opnår samme antal point, prioriteres ansøgningerne efter omkostningseffektivitet.

12. Hvilke udgifter kan du få tilskud til

Udgifterne skal være nødvendige for at gennemføre projektet, og de skal være direkte relateret til projektaktiviteterne og til gennemførelse af projektet.

Det er dit ansvar at redegøre for dette i ansøgningen. Du skal derfor udspecificere alle udgifter, når du søger om tilsagn om tilskud. Det betyder, at du skal beskrive og forklare udgiftsposterne i detaljer.

Nødvendige udgifter er udgifter, uden hvilke projektet eller projektaktiviteterne ikke kan gennemføres.

Med hensyn til at udgifterne skal være **direkte relateret til projektet**, kan som eksempel nævnes udlægning af grus og gydegrus.

Vi kan kun udbetale tilskud til udgifter, som er **afholdt** af tilsagnshaver inden for projektperioden. En udgift er afholdt, når varen er leveret eller arbejdet/ydelsen er udført, og leverandøren har udstedt en faktura til tilsagnshaver.

Udgifter er kun tilskudsberettigede, hvis de er **betalt** af tilsagnshaver tidligst ved projektperiodens start, og hvis de er **betalt** af tilsagnshaver, inden ansøgning om udbetaling af tilskud sendes til NaturErhvervstyrelsen. Udgifter skal betales fra en konto der tilhører tilsagnshaver.

Oversigt over tilskudsberettigede udgifter

De tilskudsberettigede udgifter kan omfatte udgifter til:

1. Løn til tilsagnshavers personale (Se afsnit 13. *Særligt om løn til personale*).
2. Information og møder
3. Konsulentbistand
4. Overhead (Se afsnit 13. *Særligt om løn til personale*).

For projekter vedrørende etablering kan de tilskudsberettigede udgifter også omfatte:

5. Undersøgelser og
6. Anlægsarbejde herunder køb af nye materialer og til nødvendig transport af disse materialer.

Vi kan godkende **andre udgifter** end de ovennævnte som tilskudsberettigede. Det er en betingelse for godkendelse, at vi vurderer, at udgifterne er af væsentlig betydning for at gennemføre projektet.

Konsulentbistand

Hvis du søger om tilskud til konsulentbistand, skal timeantallet og timeprisen fremgå af din ansøgning om tilsagn om tilskud, og du skal beskrive, hvilken opgave konsulenten skal udføre.

Udgifter til rejser, kørsel, foræring og repræsentation betalt af konsulenten skal være indeholdt i konsulentens timepris, da de ellers vil blive trukket ud af tilskudsgrundlaget før udbetaling.

Fakturaen for konsulentbistanden skal være tilstrækkelig detaljeret til, at vi kan afgøre, om den er i overensstemmelse med tilsagnet og projektbeskrivelsen og vedrører projektet. Antal timer, timepris og udførte opgaver skal fremgå af fakturaen.

Materialer

Materialer er som udgangspunkt varer, som forbruges i projektet, og som ikke kan genbruges efter projektet.

Leje af lokaler

Hvis du har behov for at leje lokaler uden for din virksomhed for at gennemføre aktiviteterne i projektet, kan du få tilskud til dette. Tilskudsberettigede udgifter til leje af lokaler omfatter rene lejeudgifter og ikke udgifter til fx indkvartering og forplejning i forbindelse hermed. Kun udgifter til leje af lokaler i projektperioden er tilskudsberettigede.

Indtægter i projektperioden

Hvis projektet genererer indtægter i projektperioden, fx entréindtægter, lejeindtægter og salg af prøveproduktion eller andet, skal indtægterne fratrækkes de samlede, tilskudsberettigede udgifter. Dette sker på udbetalingstidspunktet. På ansøgningstidspunktet skal du oplyse, om du *forventer*, at projektet genererer indtægter i projektperioden. På udbetalingstidspunktet skal du oplyse, om du har genereret indtægter og hvilke.

Indtægter efter projektperioden

Hvis projektets samlede omkostninger er større end 1 mio. Euro, skal du – når du søger om tilsagn om tilskud, og når du søger om udbetaling af tilskud – oplyse, om du *forventer*, at projektet genererer indtægter efter projektperioden.

13. Særligt om løn til personale

Personale

Tilsagnshavers personale kan udføre arbejde i projektet i projektperioden, og udgifterne hertil kan indgå som tilskudsberettigede udgifter. Ved tilsagnshavers personale forstås medarbejdere, som allerede er ansat hos tilsagnshaver, og nye medarbejdere som ansættes hos tilsagnshaver for en tidsbegrænset periode i forbindelse med det konkrete projekt.

Kommuner kan som tilsagnshaver bruge medarbejdere i egen entreprenøraftdeling til at udføre opgaver i projektet. Dette betragtes som udgifter til tilsagnshavers eget personale.

Lønkategorier, timesatser og årsløn

Hver medarbejder, der modtager løn i projektet, skal placeres inden for én af fem kategorier, alt efter hvilken type arbejde medarbejderen udfører i projektet. Du skal derfor vurdere, hvilke typer af opgaver hver medarbejder løser i projektet, da det er opgavetyper (og ikke uddannelse eller stillingsbetegnelse), der bestemmer hvilken lønkategori en given medarbejder skal placeres i.

Til hver kategori er der knyttet en timesats, som er den maksimal timeløn, der kan godkendes som tilskudsberettiget inden for kategorien (både på tilsagns- og udbetalingstidspunktet). Der kan dog kun udbetales til den faktiske timeløn for en medarbejder. Hvis en medarbejder er placeret i lønkategori 2, hvor den maksimale timesats er 378 kr., kan der kun udbetales til en timeløn på 362 kr., hvis medarbejderens faktiske timeløn er 362 kr.

Du kan manuelt indtaste andre beløb inkl. decimaler, end den maksimale timesats.

Lønkategori	Maksimal timesats (kr.)
1. Almindeligt ledelsesarbejde inden for administration, erhvervsorienterede funktioner og produktions- og servicevirksomhed. *)	548
2. Arbejde, der forudsætter viden på højt niveau inden for pågældende område, naturvidenskab og ingeniørvirksomhed (inden for naturvidenskab, ingeniør, økonomi, administration, jura, samfundsvidenskab)	378
3. Arbejde, der forudsætter viden på mellemniveau (teknisk arbejde inden for videnskab, i ingeniørvirksomhed, skib- og luftfart, forretningsservice, økonomi, administration og salg, jura, samfundsvidenskab, kultur, information og kommunikationsteknikerarbejde)	344
4. Almindeligt kontor- og kundeservicearbejde (sekretærarbejde, regnskab)	286
5. Arbejde inden for landbrug, skovbrug og fiskeri, ekskl. Medhjælp	261

*) I særlige tilfælde kan lønkategori 1 omfatte arbejde, der forudsætter særlig erfaring og relevant specialviden på højeste niveau inden for et fagområde, som skal tilgodeses i projektet.

Timelønnen udregnes som årslønnen delt med det timeantal, der udgør ét årsværk. Et årsværk er på 1513 timer.

Årslønnen må indeholde:

- Ferieberettiget løn.
- Arbejdsgivers betalte pensionsudgift.
- Arbejdsgivers betalte ATP-udgift.
- Arbejdsgivers betalte udgifter til andre lønrelaterede omkostninger (fx barselsfonden, flexfonde).
- Feriepenge optjent under ansættelsen på projektet.

Årslønnen må ikke indeholde (listen er ikke udtømmende):

- Gratialer.
- Provisioner.
- Andre ikke-overenskomstmæssige ydelser.
- Fri bil, telefon, fri kost og logi, personalegoder m.m.

Overhead

Overhead beregnes som 15 pct. af de samlede, tilskudsberettigede udgifter til løn til tilsagnshavers personale. Hvis de samlede, tilskudsberettigede udgifter til løn er 100.000 kr., er de samlede, tilskudsberettigede udgifter til overhead 15.000 kr. (15 pct. af 100.000 kr.).

Personalets arbejdsopgaver og tidsforbrug i projektet

Når du søger om tilsagn om tilskud, er det vigtigt, at du beskriver medarbejdernes arbejdsopgaver i projektet så detaljeret, at opgaverne kan placeres inden for de fem lønkategorier og samtidig kan relateres til de konkrete aktiviteter i projektbeskrivelsen.

Projektet inddeles i arbejdsplaner/delaktiviteter, fx 1) planlægge forsøg, 2) gennemføre forsøg, 3) behandle resultater, 4) rapporter som skal være beskrivende for hvad projektet skal indeholde.

For hver arbejdsplan/delaktivitet skal du uddybe de konkrete arbejdsopgaver. For hver arbejdsplan skal du fordele arbejdsopgaverne i de fem lønkategorier. Du skal desuden angive det tilhørende timeantal for hver lønkategori og timesatsen. Vi bruger oplysningerne til at vurdere, om opgaverne er placeret i den rigtige lønkategori, dvs. til at vurdere om priserne er rimelige.

Du må ikke angive et timeantal og en timesats i en arbejdsplan, uden også at beskrive medarbejdernes arbejdsopgaver detaljeret.

Ved ansøgning om tilsagn er det ikke nødvendigt at angive navne på alle konkrete medarbejdere. Du skal dog oplyse navne på nøglepersoner i projektet.

Beskrivelsen af arbejdsopgaver for hver lønkategori for hver arbejdsopgave skal som udgangspunkt laves på medarbejderniveau. Hvis et projekt omfatter mange medarbejdere (to eller flere) inden for samme lønkategori, der udfører samme type af opgaver i projektet, kan de grupperes i samme arbejdsbeskrivelse.

Timeregnskab

Ved ansøgning om udbetaling skal det være muligt at henføre en konkret medarbejder til en konkret arbejdsopgave i projektet. Du skal derfor sende information om, hvilke medarbejdere, der har udført hvilke arbejdsopgaver. Det gøres ved at sende timeregnskab for medarbejderne. Du skal ikke sende timeregnskab for fuldtidsansatte medarbejdere, der arbejder fuldtids på projektet. Du skal sende timeregnskab for medarbejdere, der arbejder deltids på projektet.

Timeregnskabet skal udarbejdes regelmæssigt for den enkelte medarbejder og som minimum på månedsbasis. Det er tilladt at bruge virksomhedens eget system til timeregnskab.

Af timeregnskabet skal fremgå antallet af timer pr. aktivitet, dato for arbejdets udførelse og vigtigste arbejdsopgaver, som er gennemført inden for aktiviteten.

Timeregnskabet skal underskrives og dateres af medarbejderen og arbejdsgiveren.

Lønsedler

Når du søger om udbetaling af tilskud, skal du sende lønsedler for alle de medarbejdere, der indgår i udbetalingsansøgningen, idet der kun kan udbetales til den faktiske timeløn. Du skal sende lønsedler for hele den periode, som udbetalingsansøgningen vedrører.

Aftaler

Ved udbetaling af tilskud til løn til medarbejdere, skal du sende en aftale om projekttilknytning for hver medarbejder, der har udført arbejde i projektet.

Aftalen skal bl.a. indeholde:

- Projektets titel.
- Medarbejderens navn.
- Perioden for medarbejderens arbejde på projektet, start- og slutdato.
- Timeantallet for udført arbejde i projektet i den periode, der ønskes udbetalt tilskud for.
- Beskrivelse af hvilke opgaver medarbejderen har udført i projektet.

Der kan kun udbetales tilskud til løn, når der foreligger en konkret tidsbegrænset og skriftlig aftale med den ansatte. Aftalen skal være underskrevet af medarbejderen og arbejdsgiveren. Du finder skema til aftale om projekttilknytning på vores hjemmeside i [tilskudsguiden](#) under Vandløbsrestaurering.

Rejseudgifter

Der kan kun ydes tilskud til rejseomkostninger til tilsagnshavers personale.

Ved udgifter til **tog, bus, fly og færge** gives kun tilskud til økonomiklasse. Billetter accepteres som gyldig dokumentation for både afholdt og betalt udgift. Ved udbetaling af tilskud skal du kunne dokumentere udgifterne ved kopi af billetter.

Indkvartering og **diæter** registreres efter satsreguleringen for tjenesterejser i staten for det år, hvor udgiften er afholdt. Udgiften kan dog aldrig forhøjes, uanset ændringer i satsreguleringen for tjenesterejser i staten. Se Finansministeriets cirkulære om satsregulering for tjenesterejser. Indkvartering skal ske i nærheden af bestemmelsesstedet.

I nævnte cirkulære er hoteldispositionsbeløbet for hotelophold i udlandet angivet ved en sats for det enkelte land, fx 88 Euro i Portugal og 127 Euro i Italien³. Hoteldispositionsbeløbet for Danmark er angivet til 1.264 kr. inkl. moms, hvilket er 1.011,20 kr. ex moms. Det er disse satser, vi vurderer som rimelige, og som du skal anvende, når du søger om tilsagn om tilskud. Ved udbetaling af tilskud til hotelophold kan kun faktiske udgifter indgå, dog max. satsreguleringen. Det betyder, at hvis dit hotelophold viser sig at blive dyrere end satsen i statens cirkulære, vil du kun kunne få tilskud ud fra satsen i cirkulæret. Hvis dit hotelophold bliver billigere end satsen i statens cirkulære, vil du kun kunne få tilskud ud fra den faktiske pris på hotelopholdet.

Refusion for **kørsel i egen bil** kan kun ske til statens laveste kørselstakst på kørselstidspunktet. Der kan ikke gives tilskud til brændstof. Udgiften skal kunne dokumenteres ved kørselsregnskab for den enkelte medarbejder. Udgiften kan dog aldrig forhøjes, uanset ændringer i statens kørselstakst. Dette kørselsregnskab skal sendes med, når du søger om udbetaling af tilskud. Dette kørselsregnskab skal sendes med, når du søger om udbetaling af tilskud.

Kørselsregnskabet skal indeholde:

- Information om hvem der har kørt.
- Dato for hvornår kørslen er foretaget.
- Antallet af kilometer.
- Formålet med kørslen, fx møde med samarbejdspartner NN.
- Adresser på hvorfra kørslen starter og slutter.

14. Hvilke udgifter kan du ikke få tilskud til

De tilskudsberettigede udgifter kan ikke omfatte (listen er ikke udtømmende):

1. Udgifter, som du har afholdt og/eller betalt, inden vi har givet tilladelse til at iværksætte projektet.
2. Udgifter, som du har afholdt uden for projektperioden.
3. Udgifter, som du ikke har betalt, inden du sender ansøgning om udbetaling af tilskud til os.
4. Udgifter, hvor fakturaen ikke er udstedt til tilsagnshaver, men til en anden end tilsagnshaver.
5. Udgifter til tilsagnshavers eget arbejde, herunder arbejde udført af formænd og tegningsberettigede bestyrelsesmedlemmer i foreninger og organisationer.
6. Udgifter til køb af brugt udstyr og brugt materiel.
7. Udgifter til leje og leasing af udstyr.
8. Udgifter til reparation af udstyr.
9. Udgifter til opførelse og ombygning af bygninger.
10. Udgifter til udarbejdelse af ansøgning om tilsagn om tilskud.
11. Almindelige driftsudgifter (se nedenstående definition).
12. Regnskabs- og revisorvirksomhed, herunder forberedelse og fremskaffelse af oplysninger, der er nødvendig for varetagelsen af disse opgaver.
13. Bogholderi, debitoropfølgning, fakturering, udarbejdelse af skatte- og driftsregnskab.
14. Udgifter i form af naturalydelse (se nedenstående beskrivelse).

³ Cirkulære om Satsregulering pr. 1. januar 2015 for tjenesterejser, Moderniseringsstyrelsen 18. december 2014.

15. Udgifter til produkter og ydelser, som tilsagnshaver sælger fra egen virksomhed.
16. Finansierings-, revisions-, advokat og pengeinstitutomkostninger.
17. Renter af gæld.
18. Moms, medmindre momsen endeligt bæres af dig.
19. Udgifter, der vedrører aktiviteter, som du er forpligtet til at gennemføre i medfør af anden lovgivning (se nedenstående beskrivelse).
20. Udgifter, hvortil der gives andre EU-tilskud.
21. Udgifter, hvortil der er modtaget tilskud fra anden offentlig myndighed eller støtte i medfør af anden lovgivning, herunder tilskud til investering i akvakultur.
22. Udgifter til udarbejdelse af skilt til information om den offentlige medfinansiering.
23. Køb på afbetaling med eller uden ejendomsforbehold.
24. Køb af fast ejendom, herunder køb af jord.
25. Simple genanskaffelsesinvesteringer (se nedenstående beskrivelse).
26. Udgifter vedrørende aktiviteter, som ejer eller forpagter af vandløbet er forpligtet til at gennemføre i medfør af anden lovgivning.
27. Udgifter, der ikke er specificeret i budgettet.
28. Udgifter til køb af køretøjer til ekstern transport.
29. Udgifter til at varetage sædvanlige myndighedsopgaver.
30. Udgifter til indretninger, der tiltrækker fisk.
31. Udgifter til direkte udsætning af levende akvatiske organismer.

Almindelige driftsudgifter

Almindelige driftsudgifter omfatter fx husleje, forsikringer, energiforbrug, kontorholdsudgifter, telefon, abonnementer på tidsskrifter mv.

Drift af sandfang og okkeranlæg efter projektets gennemførelse er ikke tilskudsberettiget og anses som almindelige driftsudgifter.

Desuden er igangværende aktiviteter, som er en del af ansøgers almindelige løbende drift, ikke tilskudsberettigede.

Naturalydelse

Ved naturalydelse forstås levering af bygge- og anlægsarbejder, varer, tjenesteydelser og jord og fast ejendom, for hvilke ingen kontantbetalinger dokumenteret ved fakturaer eller dokumenter med en tilsvarende bevisværdi er foretaget.

Anvender du kommunens andre afdelinger til udførelse af projektet betragtes udgiften som løn til eget personale, se afsnit 13. *Særligt om løn til personale*, mens udgifter til brug af kommunens egne maskiner ikke er støtteberettiget.

Udgifter, der vedrører aktiviteter, som du er forpligtet til at gennemføre i medfør af anden lovgivning

Som eksempel kan nævnes sikring af afvandingsinteresserne, der er fastlagt i henhold til vandløbsloven⁴, herunder vandløbsvedligeholdelse som fx grødeskæring.

Simple genanskaffelsesinvesteringer

Ved en simpel genanskaffelsesinvestering forstås udskiftning af en maskine med en ny med fx samme teknologi, ydeevne eller miljøeffekt.

⁴ Bekendtgørelse nr. 1579 af 08/12/2015 af lov om vandløb, med senere ændringer

15. Udgifternes rimelighed

Du skal i ansøgningen om tilsagn udspecificere alle udgiftsposter i projektet og angive, hvilke opgaver der skal udføres, og hvilke genstande der forventes indkøbt. Ved udspecificering menes, at du skal beskrive og forklare udgiftsposterne i detaljer.

Når vi modtager en ansøgning om tilskud, skal vi vurdere, om udgifterne til projektet er rimelige. Det betyder, at du i alle tilfælde skal dokumentere, at der er tale om rimelige udgifter/priser. Denne vurdering hænger ikke sammen med, om projektet skal konkurrenceudsættes. Se afsnit 16. *Udbudsregler*.

For alle udgifter gælder, at du på udbetalingstidspunktet skal kunne dokumentere udgiften ved faktura eller kvittering, som du skal sende sammen med udbetalingsanmodningen.

Udgifter over 50.000 kr.

Ved **alle udgifter over 50.000 kr.** skal du sende to direkte sammenlignelige tilbud, der viser, at du skal betale, hvad der svarer til markedspris for den pågældende vare eller ydelse.

Du kan kun opnå tilskud til det billigste tilbud. Du må gerne vælge det dyre tilbud, men det er det billigste, som tilskuddet bliver beregnet ud fra.

Særligt for forundersøgelserprojekter gælder, at du på tidspunktet for ansøgning om tilsagn skal indsende to tilbud for den pågældende vare eller ydelse. Hvis ikke de to tilbud indsendes på ansøgningstidspunktet kan du risikere at få afslag eller nedsat tilskudsbeløb.

Særligt for etableringsprojekter gælder, at du i forbindelse med ansøgning om tilskud skal indsende to tilbud, hvis du har indhentet dem. Tilbuddene skal dog eftersendes senest inden anlægsarbejdet påbegyndes.

På tidspunktet for ansøgning om tilsagn skal tilbuddene anvendes til at fastsætte et godkendt budget for projektet. På udbetalingstidspunktet kan alene faktiske udgifter, som fremgår af fakturaer fra leverandør, indgå ved beregning af tilskuddet.

Det er vigtigt, at vi kan identificere beløbene fra tilbuddene i budgettet i ansøgningen.

Eksempel på, hvordan du skal angive prisen i budgettet:

Hvis der er to tilbud fra leverandører af gydegrus; et på 70.500 kr. og et på 90.000 kr., og du vælger leverandøren med det *billigste* tilbud, skal der i budgettet stå **70.500 kr.**

Hvis du vælger leverandøren med det *dyreste* tilbud, skal der i budgettet stadig stå **70.500 kr.** Du må gerne vælge leverandøren med det dyre tilbud, men du kan kun opnå tilskud beregnet ud fra prisen i det *billigste* tilbud.

Hvis en budgetpost vedrører en vare eller ydelse, der er så speciel, at der kun er én udbyder/leverandør, skal du vedlægge det indhentede tilbud sammen med din forklaring på, hvorfor du kun har indhentet ét tilbud. Vi vurderer, om vi kan godkende din forklaring og dokumentation.

Udgifter på og under 50.000 kr.

Ved udgifter til indkøb af varer og ydelser, hvor prisen på ansøgningstidspunktet er og forventes at være på eller under 50.000 kr., er det ikke nødvendigt at sende tilbud. Vi skal dog stadig vurdere, om priserne er rimelige, og vi kan efterspørge dokumentation på udgifter på og

under 50.000 kr. ved vurdering af ansøgningen. Du skal efterfølgende kunne dokumentere udgiften ved faktura, kvittering eller lignende.

Udgifter til konsulentbistand

Kravet om, at du skal sende to tilbud for udgifter over 50.000 kr., gælder også for udgifter til konsulentbistand.

Du skal angive timeprisen og timeantallet i ansøgningen. Du skal redegøre detaljeret for, hvilken opgave konsulenten skal udføre i projektet og for prisen for opgaven, når du søger om tilsagn om tilskud. På udbetalingstidspunktet skal du sende en detaljeret faktura for konsulentbistanden. Fakturaen skal indeholde timeantallet, timeprisen og beskrivelse af opgaven.

Den maksimale timepris for konsulentbistand, vi kan godkende som rimelig, er 1.200 kr. pr. time. Vi foretager en konkret vurdering af timesatsens rimelighed for hver konsulentydelse i det enkelte projekt, idet vi ser på, hvilken opgave konsulenten skal udføre.

Hvis du, som konsulent for ansøger, har udarbejdet ansøgningen om tilsagn om tilskud til projektet, må du ikke give tilbud på varer eller tjenesteydelser i projektet.

Handel mellem afhængige parter/armslængdeprincippet

Prisen for en given ydelse må ikke være påvirket af sammenfald af interesser mellem sælger og køber, dvs. at udvekslingen af varer og tjenesteydelser sker fuldt ud som på det frie marked under fuld konkurrence. Med interesseforbunden/afhængig part menes, at der mellem to parter er et indbyrdes ejerforhold, en bestemmende eller betydelig indflydelse, familiemæssige relationer eller en fælles tilknytning til samme større organisatoriske enhed.

Eksempel på parter, som altid anses for interesseforbundne/afhængige, er:

- Ægtefæller eller anden familie, hvor den ene er tilskudsmodtager, og den anden driver den virksomhed, der leverer varen eller tjenesteydelser til projektet.
- Virksomheder ejet af sammen person.
- En virksomhed, der ejer en anden virksomhed (fx moder- og datterselskab).
- Øvrige koncernforbundne virksomheder.

Er tilbuddet afgivet af en af ansøger afhængig virksomhed, kan du kun få tilskud til kostprisen af varen/ydelsen. Kostprisen er den faktiske afholdte og betalte nettoudgift hos den part, som leverer varen/ydelsen. Du skal vedlægge dokumentation for kostprisen. Hvis du ikke kan dokumentere kostprisen, vil vi nedsætte prisen ud fra en skønsmæssig vurdering. Hvis det ikke er muligt for os at vurdere kostprisen skønsmæssigt, vil vi nedsætte prisen med 25 pct.

Du skal være opmærksom på, at fakturering mellem kommunernes afdelinger ikke er tilskudsberettiget. Løn og materialer kan dækkes.

Krav til et tilbud

Et tilbud fra en leverandør skal indeholde:

- Leverandørens CVR nr.
- Leverandørens navn, adresse mv.
- Dato.
- Beskrivelse af, hvad der leveres (hvilket udstyr (herunder model), hvilke materialer, hvilken opgave).
- Oplysning om mængden af det leverede.
- Prisen pr. stk. og samlet for det leverede.
- Beskrivelse af, hvad der evt. er inkluderet i leverancen og prisen, fx installering, levering, oplæring af personale i brug af maskinen mm.
- Eventuelle rabatter og generelle prisnedslag.

- Angivelse af, om prisen er med eller uden moms.

Der skal være tale om reelle tilbud fra en leverandør, dvs. at leverandøren har til hensigt at sælge den pågældende vare til den oplyste pris.

Sammenlignelige tilbud

For at to tilbud er direkte sammenlignelige, skal følgende være opfyldt:

- Leverandørerne skal have forskellige CVR nr.
- Leverandørerne skal være uafhængige (se punktet *Handel mellem afhængige parter* i dette afsnit)
- Tilbuddene skal omfatte det samme produkt, så prisen kan sammenlignes. Det ene tilbud må fx ikke være på gydegrus af en bestemt kvalitet og det andet tilbud på gydegrus af en anden kvalitet.
- Hvis det ene tilbud indeholder poster/elementer, som det andet tilbud ikke gør, skal det være muligt at trække udgiften for disse poster fra, så priserne kan sammenlignes. Hvis fx det ene tilbud indeholder udstyr og installering af dette udstyr, og det andet tilbud kun indeholder selve udstyret uden installering, skal prisen for installering oplyses separat på tilbuddet, så det er muligt at sammenligne prisen på selve udstyret.

Tilbuddene skal være tilstrækkeligt detaljerede til, at vi kan vurdere, om de er direkte sammenlignelige. Du skal forklare, hvordan tilbuddene er sammenlignelige.

Du kan på NaturErhvervstyrelsens hjemmeside i [tilskudsguiden](#) under Vandløbsrestaurering se et eksempel på, hvordan et tilbud kan se ud. Underpunkterne i eksemplet kan med fordel uddybes, således at det tydeligt fremgår, hvad der søges tilskud til i projektet.

16. Udbudsregler

Udbud skal både sikre effektiv konkurrence, så alle virksomheder har lige adgang til offentlige støttede kontrakter, og sikre, at der indkøbes bedst og billigst.

Som tilsagnshaver efter denne ordning, kan du være omfattet af **udbudsloven** (lov nr. 1564 af 15. december 2015) eller reglerne i **lov om indhentning af tilbud i bygge- og anlægssektoren** (bekendtgørelse af lov nr. 1410 af 7. december 2007, som ændret ved lov nr. 1564 af 15. december 2015, § 198). Disse regler gælder fra 1. januar 2016.

NaturErhvervstyrelsen skal som kontrolmyndighed sikre, at gældende regler er overholdt på projekter, hvor der udbetales tilskud.

Hvis dit projekt er omfattet af en kontrakt, der er omfattet af de ovenstående udbudsregler, skal du oplyse om det allerede på ansøgningstidspunktet.

Vær opmærksom på, hvis du vil tilføje noget til et projekt eller udvide et projekt, som allerede har været i udbud, skal den nye del også i udbud. Efter udbudsreglerne accepteres dog mindre udvidelser af indgåede entrepriser inden for en bagatelgrænse.

Hvis de projektaktiviteter, vi kan give tilskud til, indgår som del af et større projekt, er det det samlede projekts kontraktsum, der afgør, om du er omfattet af udbudsreglerne, og i givet fald hvilket regelsæt, som gælder.

Hvis dit projekt er en bygge- og anlægsopgave til over 300.000 kr., og dermed omfattet af reglerne om, at der skal indhentes mindst to underhåndsbud (§ 12, stk. 4 i den tidligere tilbudslov, som nu er ændret til lov om indhentning af tilbud i bygge- og anlægssektoren), **bør din opfordring til tilbudsgiverne være skriftlig**, selv om loven ikke kræver det. Ellers kan

du ikke dokumentere over for styrelsen, at du har overholdt reglen om, at du i opfordringen til at afgive tilbud, har **oplyst, efter hvilket kriterie tildelingen vil ske**; laveste pris eller det økonomisk mest fordelagtige tilbud, dvs. højeste kvalitet (§ 12, stk. 5 i både den tidligere og den ændrede lov).

Du skal senest ved anmodning om udbetaling dokumentere, at du har opfyldt reglerne. Det betyder også, at du måske bliver nødt til at sende dokumentation for, at du har gennemført udbud for dele af dit projekt, som ikke er omfattet af NaturErhvervstyrelsens tilsagn.

Du skal opbevare al dokumentation for, at reglerne er overholdt, dvs. ikke kun det, som skal indsendes, i mindst fem et halvt år fra datoen for slutudbetaling. Det betyder blandt andet, at du også skal opbevare de tilbud, du ikke har accepteret.

Vi kan på ethvert tidspunkt forlange at se materialet.

Nedsættelse

Du skal også være opmærksom på, at vi nedsætter værdien af de tilskudsberettigede udgifter for et projekt, hvis vi konstaterer, at udbudsreglerne ikke er overholdt. Det nedsatte tilskud vil blive fastsat ud fra en vurdering af art og grovhed af overtrædelsen, og ud fra en vurdering af det økonomiske tab for Den Europæiske Hav- og Fiskerifond.

Hvis der er udgifter i dit projekt, som vedrører opgaver, du ikke har konkurrenceudsat, men som skulle have været i udbud efter de gældende regler, vil vi nedsætte denne del af tilskudsgrundlaget. Vi nedsætter med maksimalt 100 %, når det er udbudsloven, der ikke er overholdt. Vi nedsætter med maksimalt 25 %, når det er lov om indhentning af tilbud i bygge- og anlægssektoren, der ikke er overholdt. Dog vil nedsættelsen også maksimalt kunne være 25 %, hvis det er reglerne i udbudslovens afsnit IV, jf. § 10 om offentlige indkøb under tærskelværdierne med klar grænseoverskridende interesse, som er overtrådt. Hvis du har konkurrenceudsat din opgave, men på anden måde overtræder udbudsreglerne, vil vi nedsætte tilskudsgrundlaget med 25, 10 eller, i visse mindre alvorlige tilfælde, 5 eller 0 % af de udgifter, som forseelsen vedrører.

Hvis det viser sig, at du ikke har holdt al dokumentation tilgængelig i fem et halvt år, kan det også medføre, at tilskuddet nedsættes forholdsmæssigt ud fra en vurdering af art og grovhed af overtrædelsen og det eventuelle tab for fonden.

Eksempel 1:

- Hvis du skal opføre en bygning eller udføre et anlægsarbejde til en pris over 300.000 kr., skal du kunne dokumentere, at du har indhentet mindst to underhåndsbud, og at du har valgt et af dem til opgaven for at få tilskud fra NaturErhvervstyrelsen.

Hvis du – selv om du oprindeligt har indhentet tilbud, som loven kræver – senere har valgt en tredje leverandør, nedsætter vi tilskudsgrundlaget med 25 %, fordi du så ikke reelt har konkurrenceudsat opgaven.

Eksempel 2:

- Hvis du vælger at gennemføre dit bygge- og anlæg som en totalentreprise, hvor kun en enkelt leverandør gennemfører hele projektet for dig, skal du også udbyde opgaven som en totalentreprise. Du skal så kunne dokumentere, at du har modtaget mindst to underhåndsbud på opgaven som totalentreprise, og at du har valgt en af dem til opgaven for at få tilskud fra NaturErhvervstyrelsen.

Hvis du oprindeligt har udbudt dine opgaver som delentrepriser, men senere vælger at lade dem udføre samlet af én entreprenør i en totalentreprise, nedsætter vi tilskudsgrundlaget med 25 %, fordi du så ikke reelt har konkurrenceudsat den samlede totalentreprise.

Eksempel 3:

- Hvis I som offentlige ansøgere efter 1. januar 2016 skal indgå en tjenesteydelseskontrakt med en klar grænseoverskridende interesse, skal I kunne dokumentere, at I har annonceret kontrakten for at kunne få tilskud fra NaturErhvervstyrelsen. I skal derfor vurdere, om opgaven har klar grænseoverskridende interesse. Ved en klar grænseoverskridende interesse forstås, at en virksomhed etableret i et andet EU medlemsland kan tænkes at have interesse i at byde på opgaven.

Hvis I i stedet for at annoncere har valgt at indhente to eller flere tilbud, nedsætter vi tilskudsgrundlaget med 25 %, fordi udbudslovens afsnit IV ikke er overholdt.

Reglerne

Det er vigtigt, at du selv orienterer dig om udbudsreglerne. Du finder informationen på Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens hjemmeside www.kfst.dk.

Vær opmærksom på, at du skal følge de regler, der gælder, når du gennemfører dit projekt. Følg selv med på ovenstående link for at være opdateret på ændrede regler.

17. Betingelser for tilsagn om tilskud

Der er en række krav, du skal opfylde for at kunne opnå tilsagn og/eller bibeholde dit tilsagn, uden at tilskuddet bliver nedsat. Kravene er opdelt i fire kategorier: Kriterier for støtteberettigelse, forpligtelser, andre forpligtelser og generelle betingelser. Manglende overholdelse af kravene i de fire kategorier har forskellige konsekvenser for din udbetaling af tilskud. Se afsnit 31. *Bortfald af tilsagn og tilbagebetaling eller nedsættelse af tilskud.*

Kriterierne for støtteberettigelse er følgende:

1. Du påbegynder ikke projektet, før du har modtaget igangsætningstilladelse.
2. Du er ansvarlig for at projektet gennemføres.
3. Du indsender to sammenlignelige tilbud inden anlægsarbejdet påbegyndes.
4. Du opnår de nødvendige tilladelser fra offentlige myndigheder inden anmodning om udbetaling (se nedenstående afsnit).
5. Du sikrer, at kontrolmyndigheden har adgang til at kontrollere projektområdet.
6. Du sikrer, at den NaturErhvervstyrelsen bemyndiger hertil, har adgang til at foretage målinger i projektet.

Manglende overholdelse af kriterier for støtteberettigelse medfører helt eller delvist bortfald af dit tilsagn.

Vi træffer også afgørelse om bortfald af tilsagn og tilbagebetaling af tilskud, hvis:

- Du har givet urigtige eller vildledende eller fortiet oplysninger af betydning for sagens afgørelse.
- Du tilsidesætter din oplysningspligt efter hav- og fiskerifondslovens § 8 og § 9, stk. 2 (se nedenstående beskrivelse).
- Hele projektet eller væsentlige dele af projektet ikke gennemføres i overensstemmelse med tilsagnet.

Forpligtelserne er følgende:

1. Du gennemfører projektet i overensstemmelse med tilsagnet (se nedenstående afsnit).
2. Du afgiver de oplysninger, som NaturErhvervstyrelsen beder om, op til to år efter projektet er afsluttet.

Andre forpligtelserne er følgende:

1. Du har et særskilt regnskabssystem eller en passende regnskabskode for alle transaktioner med tilknytning til projektet (se nedenstående beskrivelse).
2. Du afslutter projektet senest den dato, der er anført i tilsagnet.
3. Du opbevarer udbetalingsanmodning med tilhørende originale regnskabsbilag tilgængelig i mindst 5,5 år, regnet fra datoen for slutudbetaling af tilskud.
4. Du opbevarer dokumentation for, at udbudsloven eller tilbudsloven er overholdt tilgængelig i mindst 5,5 år fra datoen for slutudbetaling af tilskud, hvis projektet eller dele heraf er omfattet af udbudsloven eller tilbudsloven.
5. Du sikrer, at projektet ikke ændres væsentligt, ophører og flyttes udenfor projektområdet i 5 år fra dato for afsluttende udbetaling.

Generelle betingelser er følgende:

1. Du indsender udbetalingsanmodning med tilhørende bilag rettidigt.

Manglende overholdelse af forpligtelser, andre forpligtelser og generelle betingelser kan medføre nedsættelse af tilskuddet, og kan medføre bortfald af dit tilsagn.

Tilladelser fra offentlige myndigheder

Hvis projektets start og/eller gennemførelse kræver offentlige tilladelser, skal du oplyse dette i ansøgningskemaet, og du skal oplyse, hvilke tilladelser det drejer sig om.

På udbetalingstidspunktet skal du sammen med udbetalingsanmodningen senest indsende de nødvendige tilladelser til projektet fra offentlige myndigheder. Det kan være i form af kopi af de nødvendige dele af tilladelsen, fx miljøgodkendelsen.

Tilskuddet kan ikke udbetales, før denne dokumentation foreligger.

Tilladelsen må ikke være givet for en begrænset tidsperiode.

Oplysningspligt

Hvis vi forlanger det, skal du i hele perioden, hvor betingelser for tilsagn om tilskud skal opfyldes, afgive en erklæring til os om, hvorvidt betingelserne for tilsagn om tilskud fortsat opfyldes. Du har også pligt til at give os skriftlig meddelelse om forhold, der kan medføre bortfald af tilsagn eller tilbagebetaling eller nedsættelse af tilskuddet.

Særskilt regnskabssystem eller særlig regnskabskode

Du skal sikre, at de projektrelaterede udgifter og indtægter enten bogføres med en særlig kode i dit regnskabssystem eller på særskilte konti i et separat regnskabssystem, der omfatter samtlige transaktioner vedrørende projektet. Samtlige fakturaer skal kunne genfindes entydigt på denne konto.

Sådan informerer du offentligheden om dit projekt

Sammen med ansøgningen skal du sende forslag til, hvilke informationsaktiviteter, der er planlagt om projektet og om EU-medfinansieringen.

Det er ikke obligatorisk at "skilte". Men hvis du sætter et skilt op eller på anden måde informerer om støtten og anvender EU-flaget, skal dette ske i overensstemmelse med kravene i EU-reglerne.

Hvis du opsætter et skilt, skal skiltet indeholde følgende oplysninger:

- Den Europæiske Unions logo (EU-flag)
- Miljø- og Fødevareministeriets logo
- Teksten: "Den Europæiske Union – Den Europæiske Hav- og Fiskerifond: Vi investerer i hav og fisk"
- Projektitel og en kort beskrivelse af projektet

Du kan på vores hjemmeside finde en skabelon til skiltet under [Hav- og Fiskeriudviklingsprogrammet](#).

På publikationer, som fx forundersøgelserapporter, brochurer, foldere, nyhedsbreve, plakater og flyers, hvor du informerer om projektet, skal EU logo, Miljø og Fødevareministeriets logo og teksten "Den Europæiske Union – Den Europæiske Hav- og Fiskerifond: Vi investerer i hav og fisk" placeres på titelbladet. I din forundersøgelserapport er du forpligtet til at oplyse om støttesats og medfinansiering.

18. Særligt om opretholdelse af projektet og opbevaring af dokumenter

Skriftligt og elektronisk materiale

Hvis projektet omfatter udarbejdelse af artikler og andet skriftligt eller elektronisk materiale, skal du opbevare dette materiale i fem år fra slutudbetaling.

Udstyr og investeringer

Hvis du har fået tilskud til vandløbsrestaurering, skal du opretholde projektet i fem år fra slutudbetaling af tilskud.

Hvis udstyret går i stykker inden for projektperioden, skal det repareres for din regning. Er det ikke muligt at reparere det pågældende udstyr, skal du erstatte det for egen regning.

Hvis udstyret går i stykker efter projektperioden, men inden for 5-årsperioden, og der ikke længere er brug for genstanden, vil vi normalt ikke forlange, at genstanden erstattes, men den skal stadig opbevares.

Fakturaer og betalingsdokumentation

Du skal opbevare faktura og dokumentation for betaling af dine udgifter i projektet i fem et halvt år efter datoen for slutudbetaling af tilskud.

Du skal endvidere opbevare faktura og dokumentation for betaling af en eventuel erstatning af udstyr i fem et halvt år efter datoen for slutudbetaling af tilskud.

Hvis du er i tvivl, kan du kontakte os.

19. Igangsætningstilladelse

I forbindelse med at vi kvitterer for at have modtaget din ansøgning, kan vi give tilladelse til, at du for egen regning og risiko går i gang med projektet.

Hvis din ansøgning senere resulterer i et tilsagn, kan projektudgifter, du har afholdt fra datoen for igangsætningstilladelsen, indgå i tilskudsgrundlaget. Hvis ansøgningen ikke resulterer i et tilsagn, må du selv betale alle projektudgifter.

En igangsættelsestilladelse er derfor ikke en garanti for, at du får tilskud til projektet. Datoen for igangsættelse kan tidligst være datoen for vores kvitteringsbrev.

20. Besked om afgørelse om tilsagn

Når vi har behandlet din ansøgning og truffet afgørelse om, hvorvidt du får tilsagn om tilskud eller afslag til dit projekt, sender vi afgørelsen til dig.

Hvis du får tilsagn om tilskud til dit projekt, sender vi et tilsagnsbrev. Tilsagnet indeholder et budget over de godkendte, tilskudsberettigede udgifter samt en oversigt over betingelser.

Hvis du får delvist tilsagn om tilskud til dit projekt, indeholder tilsagnet desuden begrundelser (inkl. henvisning til lovgrundlag) for de dele af projektet, som vi ikke har fundet tilskudsberettiget, samt en klagevejledning.

Hvis du får afslag til dit projekt, sender vi et afslagsbrev med begrundelser (inkl. henvisning til lovgrundlag) for afslaget samt en klagevejledning.

21. Projektperioden

Projektperioden er som udgangspunkt 1 år for forundersøgelser og 3 år for etableringsprojekter. Vi fastsætter projektperioden i tilsagnet, herunder start- og slutdato.

22. Klageadgang

Du kan klage skriftligt over NaturErhvervstyrelsens afgørelser under vandløbsrestaureringsordningen senest fire uger fra den dag, du modtog afgørelsen.

Du sender klagen til NaturErhvervstyrelsen med e-mail til: erhverv@naturerhverv.dk.

Du kan bruge klageskemaet, som du finder på vores hjemmeside naturerhverv.dk/klageskema.

Med mindre, vi finder grundlag for at genoptage sagen og træffe ny afgørelse, sender vi klagen sammen med vores kommentarer videre til Klagecentret for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, som træffer afgørelse i sagen.

Modtager vi klagen for sent, vil den som udgangspunkt ikke blive behandlet.

Afgørelser truffet af Klagecentret for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri kan ikke indbringes for anden offentlig myndighed.

23. Ændring af projektet

Du kan søge om ændring af et projekt vedrørende:

- Forlængelse af projektperioden.
- Ændring af projektindholdet.
- Ændring af budgettet.

Du skal søge om ændring af projektet hos NaturErhvervstyrelsen for alle ændringstyper.

Du skal sende din ansøgning om ændring via Miljø- og Fødevareministeriets Tast selv-service. I Tast selv-service skal du finde dit seneste indsendte ansøgningskema og rette i dette.

Din ansøgning om ændring skal være modtaget i NaturErhvervstyrelsen senest to måneder før den dato, hvor projektet senest skal være afsluttet, og din ansøgning om ændring skal være begrundet.

Ansøgning om forlængelse af projektperioden skal være modtaget i NaturErhvervstyrelsen senest 10 dage før projektperioden udløber. Du kan ikke få godkendt en ændring, som vi modtager efter projektperiodens udløb.

Alle ændringer skal godkendes af NaturErhvervstyrelsen, inden du sætter ændringen i gang. Det betyder også, at vi ikke kan godkende ændringer med tilbagevirkende kraft. Du skal derfor hele tiden være opmærksom på, om projektet forløber, som det skal, eller om du har behov for at søge om at ændre projektet, så ændringerne kan iværksættes fremadrettet efter vores godkendelse.

Vi kan godkende dit ønske om at ændre projektet på betingelse af, at ændringen efter vores vurdering er i overensstemmelse med projektets formål. Tilsagnsbeløbet kan ikke forhøjes i forbindelse med ændring af projektet.

Når vi har behandlet din ansøgning om ændring og truffet afgørelse, meddeler vi dig afgørelsen.

Forlængelse af projektperioden

Din ansøgning om forlængelse af projektperioden skal indeholde følgende oplysninger:

- Kort redegørelse for årsagen til, at projektet er forsinket og ikke kan gennemføres inden for fristen i tilsagnsbrevet.
- Angivelse af dato for, hvornår projektet kan afsluttes.
- Begrundet redegørelse for, hvordan projektet realistisk kan gennemføres inden for den forlængede periode.

Ændring af projektindholdet

Din ansøgning om at ændre projektets indhold, skal indeholde følgende oplysninger:

- Begrundelse for ændringen.
- Beskrivelse af ændringen.
- Beskrivelse af, hvad ændringen betyder for projektet.
- Ved ændring af projektgrænser, indtegn da kort over ændringerne i IMK via Tast Selv-service.

Drejer din projektændring sig om ændring af projektindholdet, fx at en indsats udgår af projektet, skal du udfylde ændringsskemaet, som du finder på NaturErhvervstyrelsens hjemmeside i [tilskudsguiden](#) under Vandløbsrestaurering, og vedhæfte det i Tast Selv-service under bilagsfanen. Herefter genfremsender du skemaet med ændringerne. Din beskrivelse af, begrundelse for og bemærkninger til ændringen skal du skrive i bemærkningsfeltet eller uploade under fanen *Bilag*.

Ændring af budgettet

Hvis du ikke har søgt om budgetændring, vil vi ved udbetaling af tilskud kunne godkende en forhøjelse af de enkelte omkostningsarter med maksimalt 10 pct. Det samlede tilskud kan dog ikke forhøjes.

Du skal søge om budgetændring, hvis du ønsker at forhøje en eller flere omkostningsarter med mere end 10 pct., og du ønsker en omfordeling af budgettet, så en anden omkostningsart reduceres. Du skal derfor ikke søge om budgetændring, hvis du ikke har behov for denne omfordeling i budgettet.

Ved en omkostningsart forstås:

- Hver af de fem lønkategorier er hver især en omkostningsart.
- Hver konsulentudgift er en omkostningsart.
- Materialeposten - indeholdende alle udgifter til materialer - er en omkostningsart.
- Udstyrsposten - indeholdende alle udgifter til udstyr - er en omkostningsart.
- Analyseposten - indeholdende alle udgifter til analyser - er en omkostningsart.
- Leje af lokaler - indeholdende alle udgifter til lokaleleje - er en omkostningsart.
- Posten, der indeholder alle andre omkostninger, er en omkostningsart.

Din ansøgning om budgetændring skal indeholde følgende oplysninger:

- Begrundelse for ændringen.
- Et nyt budget.
- Nye tilbud, hvis budgetændringen omfatter indkøb af varer eller ydelser som ikke har været beskrevet i ansøgningen og som ikke er godkendt i tilsagnet.

Du skal være opmærksom på, at hvis timesatsen for **konsulentbistand** forhøjes i forhold til den godkendte timesats i tilsagnet, skal du altid søge om en budgetændring, uanset størrelsen af ændringen.

Eksempel på konsekvens, hvis du ikke søger om budgetændring:

Omkostningsart	Det godkendte budget jf. tilsagnsbrev	De faktiske betalte udgifter	Godkendte udgifter, + evt. op til max 10 pct.
Løn til personale, lønkategori 2	50.000	90.000	55.000
Løn til personale, lønkategori, 3	250.000	350.000	275.000
Anlægsudgifter	590.000	460.000	460.000
Analyser	5.000	5.000	5.000
I alt	895.000	905.000	795.000

Eksemplet viser, at der er godkendt et budget på 895.000 kr., men de faktiske udgifter endte på 905.000 kr. Samtidig er udgifterne for de fleste omkostningsarter ændret betydeligt (mere end 10 pct.) ift. tilsagnet. Da der ikke søgt om budgetændring, vil vi maksimalt kunne godkende udgifter for 795.000 kr., fordi vi kun kan godkende ændringer op til max. 10 pct.

24. Overdragelse af tilsagn

Vi kan efter ansøgning tillade, at tilsagnet overdrages. Det er en betingelse, at den nye ansøger selvstændigt ville kunne opnå tilsagn efter den bekendtgørelse, der gælder for denne ordning. Den, der får overdraget tilsagnet, overtager alle rettigheder og forpligtelser efter tilsagnet.

Den oprindelige tilsagnshaver skal sende et udfyldt overdragelseskema, og en begrundet ansøgning om tilladelse til at overdrage tilsagnet til en anden.

Din ansøgning om ændring af tilsagnshaver skal sendes hurtigst muligt, og vi skal have modtaget den straks efter, den kommende, nye tilsagnshaver har underskrevet overdragelseskemaet. Vi kan ikke godkende overdragelsen med tilbagevirkende kraft.

Overdragelsen vil tidligst kunne godkendes fra den dato, hvor vi har modtaget ansøgning om overdragelse.

Du finder skema til ansøgning om overdragelse af tilsagn på Miljø- og Fødevareministeriets Tast selv-service.

25. Afslutning af projekt

Når projektets aktiviteter er gennemført i overensstemmelse med betingelserne i tilsagnet, kan du søge om slutudbetaling af tilskuddet.

Når projektet er gennemført, skal du sende en slutrapport og en udtalelse fra Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning om afsluttet projekt til os samtidig med din ansøgning om slutudbetaling.

Slutrapport

Det er en betingelse for slutudbetaling, at vi har modtaget og godkendt din slutrapport.

For så vidt angår etableringsprojekter skal din slutrapport udarbejdes på det samme skema, som du bruger til din anmodning om slutudbetaling af tilskud. Skemaet findes på Miljø- og Fødevarerministeriets Tast selv-service.

I slutrapporten skal du bl.a. oplyse;

- 1) de effekter, du forventede på ansøgningstidspunktet (se ansøgningskemaet),
- 2) de effekter, der reelt er skabt ved afslutning af projektet, og
- 3) de effekter, der yderligere forventes fremadrettet efter afslutning af projektet, som følge af projektet

De parter, der samarbejder i projektet, skal underskrive slutrapporten.

Udtalelse fra Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning om gennemført projekt

Din anmodning om udbetaling skal være vedlagt en udtalelse fra Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning om, at projektet (forundersøgelse eller etablering) er gennemført i overensstemmelse med tilsagnets indhold.

For udbetaling af tilskud til forundersøgelser fås udtalelsen fra Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning ved at indsende forundersøgelsen til vandprojekter@svana.dk sammen med en anmodning om udtalelse om gennemført forundersøgelse. Forundersøgelsen bør indeholde alle de oplysninger som kommunen har opnået tilskud til.

For udbetaling af tilskud til etablering fås udtalelsen ved at indsende en redegørelse for projektets gennemførelse med billeddokumentation til vandprojekter@svana.dk sammen med en anmodning om udtalelse om gennemført projekt. Redegørelsen bør som minimum indeholde en kort beskrivelse af, hvilket problem(er) der løses ved gennemførelsen af indsatsen, hvornår projektet blev gennemført, en beskrivelse af hvorledes projektet blev gennemført, med længde, fald etc. Et godt råd er, at gennemgå projektbeskrivelsen som den blev fremsendt ved ansøgningen eller senere projektændringer, og beskrive hvorledes disse anlægselementer er blevet gennemført. Afslutningsvist beskrives, hvilken effekt der forventes af gennemførelsen. Hvis projektet har resulteret i et nyt tracé for vandløbsstrækningen vedlægges GIS-filer, der viser det nye tracé.

Anmodning om udtalelse inklusive bilag sendes til Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning på mail til adressen: vandprojekter@svana.dk

26. Udbetaling af tilskud

I dette afsnit beskrives nogle få emner vedrørende udbetaling af tilskud. Du kan læse mere om udbetaling af tilskud i vejledningen, som findes på vores hjemmeside www.naturerhverv.dk i

[Tilskudsguide](#) under ordningen Vandløbsrestaurering. Det er vigtigt at læse udbetalingsvejledningen allerede i forbindelse med, at du søger om tilsagn om tilskud.

Udbetalingseskema

Når du søger om udbetaling af tilskud, skal du bruge et særligt skema, som findes på Miljø- og Fødevareministeriets Tast selv-service.

Fuld bilagskontrol

Når du søger om udbetaling af tilskud, skal du vedhæfte alle udgiftsbilag og dokumentation for betaling.

Krav til faktura

En faktura skal indeholde:

- Tilsagnshavers navn og adresse.
- Fakturaudsteders navn, adresse og CVR-nr. (eller CPR-nr. hvis CVR-NR. ikke findes).
- Fakturadato.
- Beskrivelse af leverancen, inkl. mængde og art af de leverede varer, så det er muligt at se sammenhængen til projektet, der er givet tilsagn til.
- Betalingsdato og betalingsinformation.
- Momsgrundlaget, dvs. beløb ekskl. moms, momsbeløbet, beløb inkl. moms.
- Eventuelle rabatter og prisnedslag.

Det er afgørende for udbetaling, at faktura er udstedt til tilsagnshaver. Fakturaen skal betales fra tilsagnshavers bankkonto.

Modregning

Hvis NaturErhvervstyrelsen har restancer på ordningen tilskud til kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering eller på andre af vores ordninger, kan det blive modregnet ved udbetaling af tilskud under vandløbsrestaureringsordningen.

Nemkonto

Vi overfører tilskuddet til din Nemkonto.

Indberetning af tilskud til SKAT

Vi indberetter det udbetalte tilskud til skattemyndighederne. Med hensyn til afklaring af skattemæssige konsekvenser anbefaler vi, at du selv tager kontakt til SKAT.

27. Sagsbehandlingstid

Vores tværgående mål for projektstøtteordningerne er, at vi meddeler svar (tilsagn eller afslag) til 75 pct. af ansøgningerne om tilsagn om tilskud senest tre måneder fra ansøgningsfristens udløb, hvis sagen er fuldt oplyst.

28. Evaluering efter projektets afslutning

NaturErhvervstyrelsen evaluerer effekten af projekterne, og du skal efter projektets afslutning medvirke ved evaluering af projektet. Oplysningerne skal være nødvendige for at kunne overvåge og evaluere Hav- og Fiskeriudviklingsprogrammet, navnlig med hensyn til at opfylde specifikke mål og prioriteter.

29. Projektet opgives

Hvis du ikke gennemfører projektet, skal du hurtigst muligt oplyse NaturErhvervstyrelsen om det. Hvis projektet opgives, er afholdte udgifter ikke støtteberettiget.

30. Kontrol på stedet

NaturErhvervstyrelsen foretager kontrol på stedet i forbindelse med administration af ordningen.

Vi udfører den fysiske kontrol samt efterfølgende kontrol i opretholdelsesperioden.

Vi kan til brug for kontrollen indhente oplysninger fra andre offentlige myndigheder i nødvendigt omfang i overensstemmelse med § 10 i Lov om Hav- og Fiskerifonden.

For at kunne gennemføre kontrollen har vi eller andre personer med bemyndigelse dertil, mod behørig legitimation og uden retskendelse adgang til lokaliteter, der ejes eller drives af dig som tilsagnshaver. Dette gælder også adgang til regnskaber, forretningsbøger, udbudsmateriale m.v., herunder også materiale, der opbevares i elektronisk form, og anden relevant dokumentation.

Du skal yde den nødvendige vejledning og hjælp ved kontrollens gennemførelse. Du skal sikre, at kontrolmyndigheden har adgang til at besigtige projektet i forbindelse med kontrol.

31. Bortfald af tilsagn og tilbagebetaling eller nedsættelse af tilskud

I tilfælde af at du ikke opfylder betingelserne for dit tilsagn, kan vi nedsætte eller helt bortfalde dit tilsagn.

Bortfald af tilsagn og tilbagebetaling af tilskud

Vi kan træffe afgørelse om bortfald af tilsagn og tilbagebetaling af tilskud, hvis:

- Du har givet urigtige eller vildledende oplysninger eller fortiet oplysninger af betydning for sagens afgørelse.
- Et eller flere kriterier for støtteberettigelse ikke er opfyldt. (Se afsnittet 17. *Betingelser for tilsagn om tilskud*).

I tilfælde af tilbagebetalingskrav vil der blive pålagt renter, som beregnes fra tidspunktet for meddelelse af tilbagebetalingskravet med den rentesats, der er fastsat i renteloven.

I tilfælde af grove misligholdelser kan straf komme på tale.

Nedsættelse af tilskud

Vi kan opretholde tilsagnet og foretage en proportional nedsættelse af den samlede værdi af de tilskudsberettigede udgifter, hvis vi vurderer, at følgende er overtrådt:

- Betingelsen om, at projektet opretholdes i fem år regnet fra datoen for slutudbetaling.

- Betingelsen om, at alle bilag, betalingsdokumentation og dokumentation, der dokumenterer, at EU's udbudsregler eller tilbudslovens regler er overholdt, holdes tilgængelig i mindst fem et halvt år fra datoen for afsluttende udbetaling⁵.
- Din forpligtelse til, at afgive de oplysninger NaturErhvervstyrelsen beder om i op til to år efter projektet er afsluttet i forbindelse med overvågning og evaluering af Hav- og fiskeriudviklingsprogrammet.
- Udbudsloven eller lov om indhentning af tilbud i bygge- og anlægssektoren.

Ved overtrædelse af reglerne vil tilskuddet blive nedsat forholdsmæssigt ud fra en vurdering af art og grovhed af overtrædelsen, og det eventuelle tab for Den Europæiske Hav- og Fiskerifond.

Nedsættelse af tilskud ved overtrædelse af enkelte andre forpligtelser og generelle betingelser

Overtrædelse af enkelte generelle betingelser og andre forpligtelser medfører nedsættelse og eventuelt tilbagebetaling af tilskud. Dette gælder bl.a. ved manglende overholdelse af tidsfrister, manglende overholdelse af udbudsregler og manglende opretholdelse af projektet.

Manglende overholdelse af tidsfrister

Tidsfrister skal til enhver tid overholdes, hvis du ikke ønsker, at dit tilskud bliver nedsat. NaturErhvervstyrelsen nedsætter tilskuddet som følge af manglende overholdelse af enkelte tidsfrister eksempelvis i forbindelse med indsendelse af udbetalingsanmodning og projektets afslutning.

Ved manglende overholdelse af tidsfristen for projektets afslutning vil der ske en procentuel nedsættelse af det tilskudsberettigede beløb jf. tabel 1.

Tabel 1

Dage for sent afsluttet projektet	Procent nedsættelse af det støtteberettigede beløb
0-30	5 %
31-60	10 %
61-90	15 %
> 90	100 % + bortfald af hele tilsagnet

Udbetalingsanmodning skal indsendes senest 3 måneder efter projektperiodens slutdato. Selvom udbetalingsanmodningen indsendes for sent, gælder det stadig, at du skal have betalt dine udgifter senest 3 måneder efter projektperiodens slutdato og inden indsendelse af udbetalingsanmodning.

For manglende overholdelse af tidsfristen for indsendelse af udbetalingsanmodning vil der pr. kalenderdag ske en procentuel nedsættelse af slutudbetalingen jf. tabel 2.

Tabel 2

Dage for sent indkommet udbetalingsanmodning	Procent nedsættelse af slutudbetalingen
1	1 %
2	2 %

⁵ I overensstemmelse med artikel 140 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1303/2013 af 17. december 2013 om fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden, Den Europæiske Landbrugsfond og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006

20	20 %
>20	100 % + bortfald af hele tilsagnet

Hvis udbetalingsanmodningen indsendes mere end 20 dage efter fristen, nedsættes tilskuddet med 100 procent og tilsagnet bortfalder.

Eksempel

Hvis du indsender din udbetalingsanmodning 5 dage efter fristen, nedsættes slutudbetalingen med 5 % jf. tabel 2.

Ved manglende overholdelse af både tidsfristen for indsendelse af udbetalingsanmodningen og for projektafslutning nedsættes tilskuddet efter bestemmelsen om manglende overholdelse af projektets afslutning.

Manglende særlig regnskabskode eller særskilt regnskabssystem

Hvis du ikke har en særlig regnskabskode eller et særskilt regnskabssystem til bogføring af de projektrelaterede udgifter, nedsætter vi dit tilskud. Nedsættelsen er 1 pct. af det samlede offentlige tilskud (EU og nationale midler), som vi udbetaler, dog maks. 50.000 kr. Vi trækker beløbet fra dit tilskud, inden vi udbetaler eller vi kræver en tilbagebetaling af tilskud.

Manglende overholdelse af udbudsregler

For manglende overholdelse af reglerne i udbudsloven eller lov om indhentning af tilbud i bygge- og anlægssektoren foretages der en forholdsmæssig nedsættelse af tilskuddet, se nærmere i afsnit 16. *Udbudsregler*.

Manglende opretholdelse af projektet

Manglende opretholdelse af dit projektet vil medføre et tilbagebetalingskrav jf. tabel 3.

Tabel 3

Omfang for projektets opretholdelse	Sanktionsprocent (tilbagebetalingsprocent)
Opretholdt i 0 - 35 måneder	80 %
Opretholdt i 35 - 60 måneder	40 %
Opretholdt i > 60 måneder	Ingen sanktion

Manglende opbevaring af dokumenter i fem et halvt år

Hvis du ikke har opbevaret din udbetalingsanmodning og de tilhørende regnskabsbilag i fem et halvt år fra datoen for slutudbetalingen, kræver vi en tilbagebetaling af dit tilskud. Vi kræver en tilbagebetaling af dit tilskud på 1 pct. af det samlede offentlige tilskud (EU og nationale midler), som vi udbetaler, dog maks. 50.000 kr.

Udbetaling på uretmæssigt grundlag

Hvis det senere konstateres, at tilskud er udbetalt på uretmæssigt grundlag, kan vi bortfalde tilsagnet og kræve fuld tilbagebetaling eller nedsætte tilskuddet og kræve en del af tilskuddet tilbagebetalt.

32. Straffebestemmelser og svig

Straffebestemmelser

Hvis reglerne i bekendtgørelsen ikke overholdes, kan du efter § 12, stk. 1, i Lov om Hav og Fiskerifonden straffes med bøde. Der kan pålægges selskaber mv. (juridiske personer) straffeansvar efter reglerne i straffelovens kapitel 5.

Svindel med tilskudsberettigelse eller brug af tilskud

Vi kontrollerer ansøgninger om tilskud for svig. 'Svig' er den betegnelse, EU-kommissionen bruger for bevidst misbrug af EU-midler.

Svig defineres i denne sammenhæng som en forsætlig handling, der påvirker retten til tilskud eller omfanget af tilskud. Det kan være ukorrekte eller falske erklæringer eller dokumenter, tilsidesættelse af en oplysningspligt eller anvendelse af midler eller investeringer til andet formål, end de var bevilget til.

Omgåelse af betingelserne for tilskud - herunder når en ansøger kunstigt opdeler sin virksomhed eller bedrift for at få adgang til tilskud - betragtes også som svig.

Svig medfører, at tilskuddet helt eller delvist bortfalder og kan desuden medføre udelukkelse fra mulighed for tilskud⁶, bøde eller i alvorlige tilfælde fængselsstraf⁷.

33. Force majeure

NaturErhvervstyrelsen kan anerkende tilfælde af force majeure og andre ekstraordinære omstændigheder, der forhindrer tilsagnshaver i at gennemføre projektet, og dermed ikke medfører bortfald af tilsagn og tilbagebetaling af tilskud.

Force majeure og andre ekstraordinære omstændigheder kan navnlig anerkendes i følgende tilfælde:

- En alvorlig naturkatastrofe, der i væsentlig grad berører projektet.

Vi kan i ganske særlige tilfælde godkende andre ekstraordinære omstændigheder end de ovennævnte som force majeure.

Hvis tilsagnshaver ønsker at påberåbe sig force majeure eller andre ekstraordinære omstændigheder, skal dette meddeles NaturErhvervstyrelsen skriftligt senest 15 arbejdsdage efter det tidspunkt, hvor tilsagnshaver er i stand til at gøre det. Meddelelsen skal være vedlagt fyldestgørende dokumentationsmateriale.

Vi kan i forbindelse med behandlingen af spørgsmålet bede om yderligere information. Hvis vi ikke modtager det materiale, vi beder om, vil vi træffe afgørelse om anerkendelse af force majeure eller andre ekstraordinære omstændigheder på det forelæggende grundlag.

Det er en betingelse for anerkendelse af force majeure eller andre ekstraordinære omstændigheder i konkrete tilfælde, at de indtrufne begivenheder forhindrer tilsagnshaver i at opfylde sine forpligtelser, og at tilsagnshaver ikke, ved en forholdsmæssig indsats, kunne have sikret dig herimod.

⁶ Art. 10, stk. 3 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 508/2014 15. maj 2014 om Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 2328/2003, (EF) nr. 861/2006, (EF) nr. 1198/2006 og (EF) nr. 791/2007 samt Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 1255/2011, EU-Tidende 2014, nr. L 149, side 1, EHFF.

⁷ § 289a, straffeloven (LBK nr. 1028 af 22. august 2013).

34. NaturErhvervstyrelsens brug af data

Oplysninger om projektet vil blive brugt af NaturErhvervstyrelsen til sagsbehandling, administration, tilskudsudbetaling og kontrol.

NaturErhvervstyrelsen har i forbindelse med kontrol mulighed for at indhente oplysninger hos andre offentlige myndigheder i fornødent omfang, herunder med henblik på samkøring og sammenstilling af oplysningerne. Behandlingen af oplysningerne vil ske i overensstemmelse med persondatalovens regler. Oplysninger vil kun blive indhentet, i det omfang det er relevant for den konkrete afgørelse.

Offentliggørelse, bl.a. på internettet

Vi er dataansvarlig, og oplysninger om projektet vil blive brugt til bl.a. sagsbehandling, administration, tilskudsudbetaling og kontrol. Derfor skal du være opmærksom på følgende:

- Oplysningerne kan behandles af danske og europæiske revisions- og undersøgelsesorganer for at værne om EU's finansielle interesser. Endvidere kan de blive brugt til statistik, forskning, planlægning og evaluering.
- Oplysninger om navn, evt. firmanavn, adresse, projekttitel samt størrelse af det modtagne tilsagnsbeløb og det udbetalte tilskudsbeløb vil blive offentliggjort på vores hjemmeside.
- Alle kan anmode om aktindsigt i sager, der behandles af den offentlige forvaltning efter offentlighedsloven, og at der kun er få oplysninger/dokumenter, som er undtaget fra pligten til udlevering efter offentlighedsloven.

Efter Persondataloven har du mulighed for:

- At bede om indsigt i, hvilke oplysninger der behandles i forbindelse med projektet, jf. Persondatalovens § 31.
- At kræve at få rettet, slettet eller blokeret oplysninger, der er urigtige eller vildledende, eller på anden måde er behandlet i strid med lovgivningen, jf. Persondatalovens § 37.

35. Lovgrundlag

De gældende regler for ordningen fremgår af:

Danske regler (love og bekendtgørelser)

- Lov om Hav- og Fiskerifonden, lov nr. 1361 af 16. december 2014.
- Bekendtgørelse nr. 1086 af 11. juli 2016 om tilskud til kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering
- Bekendtgørelsen nr. 1023 af 29. juni 2016 om kriterier for vurdering af kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering
- Udbudsloven, lov nr. 1564 af 15. december 2015.
- Lov om indhentning af tilbud på visse offentlige og offentligt støttede kontrakter, lov nr. 1410 af 7. december 2007, som ændret ved lov nr. 1564 af 15. december 2015, § 198, herefter lov om indhentning af tilbud i bygge- og anlægssektoren.

EU-regler (forordninger)

- Europa Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. [508/2014](#) af 15. maj 2014 om Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 2328/2003, (EF) nr. 861/2006, (EF) nr. 1198/2006 og (EF) nr. 791/2007 samt Europa Parlamentets og Rådets forordning nr. 1255/2011.
- Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. [1303/2013](#) af 17. december 2013 om fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om ophævelse af Rådets forordning nr. 1083/2006.
- Kommissionens delegerede forordning (EU) [2015/531](#) af 24. november 2014 om supplerende bestemmelser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 508/2014 fsva. fastsættelse af omkostninger, der er berettigede til støtte fra Den Europæiske Hav- og Fiskerifond mhp. at forbedre hygiejneforholdene, sundheden, sikkerheden og arbejdsforholdene for fiskere, beskytte og genoprette den marine biodiversitet og de marine økosystemer, modvirke virkningerne af klimaændringer og forbedre fiskerfartøjets energieffektivitet.
- Europa-Parlamentets og Rådets forordning Direktiv [2008/56/EF](#) af 17. juni 2008 om fastsættelse af en ramme for Fællesskabets havmiljøpolitiske foranstaltninger (havstrategirammedirektivet).
- Kommissionens delegerede forordning (EU) nr. [480/2014](#) af 3. marts 2014 om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1303/2013 om fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond.
- Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) nr. [771/2014](#) af 14. juli 2014 om fastlæggelse i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 508/2014 om Den Europæiske Hav- og Fiskerifond af modellen for de operationelle programmer, struktureringen af planerne for godtgørelse af de meromkostninger, som operatørerne har ved fangst, opdræt, forarbejdning og afsætning af visse fiskevarer og akvakulturprodukter fra regioner i den yderste periferi, modellen for indberetning af finansielle data, indholdet af forhåndsevalueringsrapporterne og minimumskravene til den evalueringsplan, der skal forelægges i henhold til reglerne for Den Europæiske Hav- og Fiskerifond
- Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) nr. [772/2014](#) af 14. juli 2014 om fastsættelse af regler for den intensitet af offentlig bistand, der anvendes på de samlede støtteberettigede udgifter til visse operationer, der finansieres under Den Europæiske Hav- og Fiskerifond
- Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) nr. [763/2014](#) af 11. juli 2014 om gennemførelsesbestemmelser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 508/2014 om Den Europæiske Hav- og Fiskerifond med hensyn til tekniske karakteristika for oplysnings- og offentlighedsforanstaltninger og vejledning i udformning af det europæiske logo
- Kommissionens delegerede forordning (EU) nr. [1014/2014](#) af 22. juli 2014 om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 508/2014 af

15. maj 2014 om Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 2328/2003, (EF) nr. 861/2006, (EF) nr. 1198/2006 og (EF) nr. 791/2007 samt Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1255/2011 med hensyn til indholdet og opbygningen af et fælles overvågnings- og evalueringssystem for operationer finansieret i henhold til Den Europæiske Hav- og Fiskerifond

36. Yderligere oplysninger

Denne vejledning, udbetalingsanmodning, m.m. findes på vores hjemmeside www.naturerhverv.dk i [Tilskudsguide](#) under ordningen tilskud til kommunale projekter vedrørende vandløbsrestaurering.

Du er velkommen til at kontakte os, hvis du har spørgsmål på tlf. 33 95 80 00 eller erhverv@naturerhverv.dk

37. Bilag 1

	Ved udlægning af groft materiale og udskiftning af bundmateriale skal materialet bestå af naturligt bundsubstrat som grus, gydegrus, større sten og dødt ved	Vandløbsbunden skal hæves, således at vandløbet ligger tættere på terræn	Brinkanlæg må ikke være stejlere end 1:1,5. Faldet på strækningen skal være mindst 1 ‰ og højst 10 ‰	Træer skal plantes under kronekanten på brinken. Træerne skal være hjemmehørende løvfældende arter og de skal plantes i grupper	Vandløb skal genslynges med en meanderlængde på mellem 10 og 14 gange vandløbets bundbredde	Faldet må ikke overstige 10 ‰ og brinkanlæg må ikke være stejlere end 1:1,5. Ved etablering af omløbsstryg, dimensioneres stryget således, at der opretholdes mindst 50 ‰ af medianminimumsvandføringen i stryget samtidig med, at der ikke må fjernes mere end 50 ‰ af medianminimumsvandføringen fra stryget	Størrelsen af sandfang skal være tilpasset maksimalvandføringen i vandløbet	Okkerrensningsanlæg skal dimensioneres således, at opholdstiden vil være mindst 10 timer ved middelvandføring
Virkemiddel/Kriterier								
Mindre strækingsbaserede restaureringer								
Udlægning af groft materiale	X							
Udlægning af groft materiale og træplantning	X			X				
Udskiftning af bundmateriale	X							
Hævning af vandløbsbunden uden genslyngning	X	X						X
Etablering af træer langs vandløb				X				
Større strækingsbaserede restaureringer								
Genslyngning	X		X		X			
Åbning af rørlagte strækninger med hævning af bund og udlægning af groft materiale eller åbning af rørlagte strækninger med hævning af bund og genslyngning	X	X	X		X			
Åbning af rørlagte strækninger uden hverken genslyngning eller hævning af bund, men med udlægning af groft materiale	X		X					
Punktbaserede restaureringer								
Fjernelse af fysiske spærringer	X					X		
Sandfang							X	
Okkerrensningsanlæg								X
Kan fraviges under henvisning til konkrete naturmæssige, landskabelige, bygningsmæssige eller kulturhistoriske forhold samt væsentlig infrastruktur			X		X	X		

Tabel 1: Tabel over hvilke restaureringer, der skal overholde hvilke kriterier jf. bekendtgørelse nr. 1023 af 29/06/2016

Matrix der viser hvilke restaureringstyper i VP2 der kan kombineres på samme strækning i VP2. Kombinationer gælder ikke med VP1 indsatser.

Virkemiddel/Kriterier	Udlægning af groft materiale	Udlægning af groft materiale og træplantning	Udskiftning af bundmateriale	Hævning af vandløbsbunden uden genslyngning	Etablering af træer langs vandløb	Genslyngning	Åbning af rørlagte strækninger med hævnning af bund og udlægning af groft materiale eller åbning af rørlagte strækninger med hævnning af bund og genslyngning	Åbning af rørlagte strækninger uden hverken genslyngning eller hævnning af bund, men med udlægning af groft materiale	Fjernelse af fysiske spærringer	Sandfang	Okkerrensingsanlæg
Udlægning af groft materiale											
Udlægning af groft materiale og træplantning	Nej										
Udskiftning af bundmateriale	Nej	Nej									
Hævning af vandløbsbunden uden genslyngning	Nej	Nej	Nej								
Etablering af træer langs vandløb	Nej	Nej	Ja	Ja							
Genslyngning	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja						
Åbning af rørlagte strækninger med hævnning af bund og udlægning af groft materiale eller åbning af rørlagte strækninger med hævnning af bund og genslyngning	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej					
Åbning af rørlagte strækninger uden hverken genslyngning eller hævnning af bund, men med udlægning af groft materiale	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej				
Fjernelse af fysiske spærringer	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja			
Sandfang	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej		
Okkerrensingsanlæg	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	

Tabel 2: Tabel, der viser hvilke restaureringstyper under Vandområdeplanerne (VP2), der kan kombineres på samme fysiske lokalisation, dog må restaureringstyperne IKKE have geografisk overlap med tidligere VP1 indsatser, hvor der er tildelt et tilsagn.

Miljø- og Fødevareministeriet
NaturErhvervstyrelsen

Miljø- og Fødevareministeriet

Slotsholmsgade 12
1216 København K
Tel +45 33 92 33 01
fvm@fvm.dk
www.fvm.dk